

byggenormserien perm 1
LOVER FORSKRIFTER
VEILEDNINGER

14.140
1-2000

Veiledning til Forskrift om godkjenning av foretak for ansvarsrett **1997**

Utgave januar 2000

GOF

STATENS BYGNINGSTEKNISKE ETAT

Henvísninger:

Plan- og bygningslov av 14. juni 1985 nr. 77

Forskrifter og veiledninger:

Forskrift om krav til byggverk og produkter til byggverk
Tekniske forskrifter til plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr. 77

Veiledning til forskrift om krav til byggverk og produkter til byggverk

Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker
med veiledning

Forskrift om godkjenning av foretak for ansvarsrett
med veiledning

Forskrift om organisering av sentral godkjenning
med veiledning

Forskrift om konsekvensutredninger etter
plan- og bygningslovens kapittel VII-a

Veiledning til Forskrift om godkjenning av foretak for ansvarsrett 1997

Utgave januar 2000

Forskriften er utgitt av
Kommunal- og arbeidsdepartementet
22. januar 1997 nr. 35
endret 22. mai 1997 nr. 488, 8. oktober 1998 nr. 987
og 13. desember 1999 nr. 1294

STATENS BYGNINGSTEKNISKE ETAT

Norsk Byggtjenestes Forlag

Haakon VII's gate 5
Postboks 1575 Vika
0118 OSLO

Trykk og innbinding:
Vardings Trykkeri, Sarpsborg
Utgave januar 2000. 1. opplag

ISBN: 82-7258-257-0

Pictogrammer:
Gustav Pllgram Larsen

Innholdsfortegnelse

Innledning	7
Kap. I Innledende bestemmelser	9
§ 1 Formål	9
§ 2 Virkeområde	9
§ 4 Foretak og andre som kan gis godkjenning	11
§ 5 Godkjenningsområder	11
§ 5 a Fastsetting av blanketter	13
Kap. II Krav til foretakenes system	14
§ 6 Generelle krav for oppfyllelse av plan- og bygningsloven	14
§ 7 Kunnskaper om plan- og bygningslovgivningen	16
§ 8 Tilleggskrav for de enkelte funksjoner	17
§ 9 Dokumentasjon for oppfyllelse av systemkrav	19
Kap. III Krav til utdanning og praksis - faglige ledere	20
§ 10 Utdanningsnivåer	20
§ 11 Krav til utdanning og praksis innen det enkelte godkjenningsområde	21
Kap. IV Oppdeling i tiltaksklasser §§ 12–15	25
Kap. V Lokal godkjenning av foretak mv. for ansvarsrett	27
§ 16 Lokal godkjenning av foretak	27
§ 17 Personlig godkjenning	28
§ 18 Gebyr for lokal godkjenning	30
§ 19 Foretakets opplysningsplikt	30
§ 20 Tilbaketrekking av lokal godkjenning. Advarsel	30
§ 21 Klage - lokal godkjenning	32
Kap. VI Sentral godkjenning av foretak	33
§ 22 Sentral godkjenning	33
§ 23 Godkjenningens varighet	33
§ 24 Søknad om sentral godkjenning av foretak for ansvarsrett	33
§ 25 Sentral godkjenning av foretak innen tiltaksområder som behandles etter annen lovgivning	34
§ 26 Foretakets opplysningsplikt om endringer av betydning for den sentrale godkjenningen	34
§ 27 Tilbaketrekking av sentral godkjenning.	34
§ 28 Register over foretak med sentral godkjenning	35
§ 29 Gebyr for sentral godkjenning	35
§ 30 Klage - sentral godkjenning	35
Kap. VII Ikraftsetting og overgangsordninger	36
§ 31 Ikrafttredden	36
§ 32 Overgangsbestemmelser	36

Innledning

Denne veiledningen behandler Forskrift om godkjenning av foretak for ansvarsrett. I det vesentlige beskriver veiledningen hvordan forskriften er ment å anvendes. Det avgjørende under utarbeidelsen av veiledningen, har vært å utdype forskriftens begreper og valg så langt det er nødvendig for å få fram hva forskriften betyr for utøvere innen byggenæringen og for de kommunale byggesaksbehandlere.

For det enkelte foretak som søker ansvarsrett, vil spørsmålet være hva ordningen konkret betyr for foretaket. Tiltakshaver vil på sin side ha tilsvarende behov for avklaring. I det vesentlige er svarene gitt i forskriften eller kan avledes av beskrivelsene i denne veiledningen. Men også Godkjenningskatalogen gir viktig informasjon om forståelsen av forskriften, særlig når det gjelder inndeling i fagområder og tiltaksklasser. Godkjenningskatalogen beskriver dessuten de viktigste oppgaver i en byggesak som er søknadspliktige etter pbl. § 93 og den inneholder også viktig informasjon om dokumentasjon av foretaks-kvalifikasjoner.

Ettersom Godkjenningskatalogen i «Temaveiledning del A» gir en bred og grundig omtale av sentral godkjenning, er det i denne veilederen lagt desto større vekt på å gi grundig informasjon om lokal godkjenning.

Plan- og bygningsloven inneholder ingen bestemmelser som åpner for at den sentrale godkjenningsordningen kan dispensere fra kravene som er nedfelt i forskriften. Det kan derfor ikke gis godkjenning til foretak gjennom dispensasjon og den sentrale ordningen kan ikke fravike reglene.

I den lokale godkjenning, som er obligatorisk i den enkelte byggesak, er det åpnet for at kommunen kan gi dispensasjon dersom det foreligger særlige grunner, se plan- og bygningsloven § 7. Sett i forhold til de skjønnsmessige vurderinger som forskriften åpner for, burde det likevel være lite behov for slike dispensasjoner. Kommunal- og arbeidsdepartementet har i rundskriv H-12/97 således forutsatt at en eventuell dispensasjon ikke skal medføre at kravene til profesjonalitet og kvalitet reduseres. Det vil derfor neppe kunne bli tale om dispensasjon i mange saker ved lokal godkjenning.

Denne veilederen er systematisk sett bygget opp omkring bestemmelsene i godkjenningsforskriften. Man kan derfor søke informasjon om de enkelte bestemmelser ved å følge paragrafhenvisningen i innholdsfortegnelsen. Ulempen med denne formen for systematikk er at sammenhenger kan bli vanskeligere å se. Vi håper likevel at veiledningen gir viktig informasjon, og har man spørsmål man ikke finner svar på i veiledningen kan ta kontakt med Statens bygningstekniske etat f.eks. pr telefon eller e-post. Vår e-postadresse er be@bebygg.no.

Kap. I Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Godkjenningsordningen har som formål å sikre at foretak som på vegne av tiltakshaver påtar seg ansvar for å utføre søknadspliktige oppgaver etter plan- og bygningsloven § 93, har dokumentert at foretaket innehar tilstrekkelig fagkompetanse til å kunne frambringe et sluttprodukt med den kvalitet eller beskaftenhet som er fastsatt i plan- og bygningslovgivningen.

Godkjenningsordningen må ses i sammenheng med de nye reglene for ansvarsrett som ble innført ved endringen av plan- og bygningsloven i 1997. Ansvaret skal nå plasseres der feilen oppstår - hos den som har reell mulighet til å forhindre eller rette feilen. Oppgavefordelingen i byggesaken skal framgå av ansvarsoppgaven i søknaden. Godkjenningsordningen skal øke sannsynligheten for at den som er tildelt ansvar, har tilstrekkelige kvalifikasjoner til å gjennomføre sine oppgaver i samsvar med gjeldende byggebestemmelser. Godkjenningsforskriften må også ses i sammenheng med reglene i pbl.om strengere krav til dokumentasjon og kontroll. Krav til kvalifiserte foretak som involveres i byggeprosjekt er således bare en av flere viktige virkemidler som er innført for å sikre oppfyllelse av krav til byggverks beskaftenhet.

For å illustrere det ansvar et kvalifisert foretak påtar seg når det har ansvarsrett i et byggeprosjekt, er det hensiktsmessig å referere fra forarbeidene til lovendringene inntatt i Ot.prp. nr. 39 (1993-94) side 41:

«Den enkelte ansvarlig utførende vil være ansvarlig for at byggverket blir oppført i samsvar med den tillatelse som er gitt og at tiltaket får en forskriftsmessig utførelse. Inkludert i dette ligger også oppfyllelse av de vilkår og pålegg som er stilt i tillatelsen.»

§ 2 Virkeområde

Kvalifikasjonskrav for foretak med ansvarsrett i medhold av §§ 93b, 97 og 98 gjelder både ved lokal og sentral godkjenning av foretak.

1. Forskriften omfatter generell godkjenning av foretakskvalifikasjoner og kommunal godkjenning av ansvarsrett for oppgaver knyttet til det enkelte tiltak. Forskriften gir regler for hvordan oppgaver representert i et tiltak skal deles i funksjoner, fagområder og tiltaksklasser.

Det betyr at oppgaver som framgår av en ansvarsoppgave må legges til en fagkategori og en tiltaksklasse. En slik framstilling av oppgavene kalles for klassifisering av oppgaver og denne klassifiseringen vil være bestemmende for kompetansekravene til utøvere i det enkelte tiltak. Man kan også si at man klassifiserer oppgavene i en byggesak i funksjoner, fagområder og tiltaksklasser.

Utøvere må dokumentere kvalifikasjoner i henhold til fagområde og tiltaksklasse. Kvalifikasjonskravene er nærmere beskrevet i GOF kap. III. Foretak som ønsker det, kan dokumentere sine kvalifikasjoner gjennom en sentral godkjenningsordning.

Godkjenningskatalogen inneholder en oversikt over de vanligste fagområder som er representert i en byggesak. Godkjenningskatalogen vil være et viktig verktøy når oppgavene i et prosjekt skal klassifiseres i tiltaksklasser. De enkelte fagområder er delt inn i tiltaksklasser etter vanskelighetsgrad og omfang.

Oversikten over oppgaver i et prosjekt i forbindelse med søknad om ansvarsrett (ansvarsoppgaven) vil oftest være bestemt av den kontraktsoppbygging som er valgt. Hovedregelen er at de ansvarlige har ansvar ovenfor myndighetene som de også har overfor tiltakshaver. Ofte vil de som har kontrakt direkte med tiltakshaver, påta seg behov for ansvarsrett. Hovedentreprenøren vil kunne være ansvarlig overfor bygningsmyndighetene for underentreprenørers oppgaver. Dette forutsetter i utgangspunktet at underentreprenørers kvalifikasjoner ligger innenfor det en hovedentreprenør har kompetanse til å forestå. Underentreprenører behøver altså i slike tilfeller ikke stå som ansvarlig utførende.

Plan- og bygningsloven hjemler en rett for kommunen til å pålegge bruk av særlig kvalifiserte utførende foretak for de deler av prosjektet som hovedentreprenør selv ikke utfører, jf. pbl. § 98 nr. 2. Gjennom godkjenningsområder (såkalte “byggkomplettkoder”) i den sentrale godkjenningsordningen, er det lagt til rette for en slik (begrenset) oppdeling av ansvarsretten. Hovedentreprenøren kan gjennom denne modellen få ansvarsrett for oppgaver som utføres av underentreprenører på områder hvor han selv ikke kan stille de nødvendige kvalifikasjoner for selv å utføre oppgavene.

Etter forskriften kan kommunen kreve ytterligere oppdeling. I slike tilfelle er det aktuelt med særskilt godkjenning for underentreprenør.

Ord og uttrykk

I forskriften og veiledningen om godkjenning av foretak for ansvarsrett benyttes en rekke begreper. Her er noen av dem:

- Ansvarsområde: Avgrenset del av oppgavene i tiltaket som et foretak har kontrakt om å utføre. Kan framkomme av kontrollplan og søknad om ansvarsrett.
- Fagområde: Det fag som tiltaket eller del av tiltaket vanligvis hører under. Begrepet brukes også på oppgaver som krever samme type kvalifikasjoner, f.eks. energiteknisk prosjektering, tømrerarbeid, rørleggerarbeid mv.
- Foretaksklasse: Det kvalifikasjonsnivå som er nødvendig for å utføre arbeid i en tilsvarende tiltaksklasse (se tiltaksklasse).
- Funksjon: Forskriften opererer med seks forskjellige funksjoner basert på hvilken rolle den profesjonelle utøver har i byggesaken; ansvarlig søker, ansvarlig prosjekterende, ansvarlig kontrollerende for prosjektering, ansvarlig utførende, ansvarlig kontrollerende for utførelse og ansvarlig samordner.
- Godkjenningsområde: Består av oppgavers *funksjon*, *fagområde* og *tiltaksklasse* i byggesaken.
- Tiltaksklasse: Angir en inndeling av arbeidsoppgaver, et tiltak eller del av et tiltak i nivåer ut fra vanskelighetsgrad og/eller konsekvens av mangler ved tiltaket. Det opereres med tre tiltaksklasser.

2. Foretak kan gis generell godkjenning basert på dokumentasjon av kvalifikasjoner gjennom en sentral godkjenningsordning som organiseres og drives i henhold til bestemmelser gitt i en egen forskrift (forskrift om organisering av den sentrale godkjenningsordningen for foretak for ansvarsrett, ORG).

Godkjenningsbevis utstedt av det sentrale godkjenningsorgan skal normalt legges til grunn som dokumentasjon av kvalifikasjoner ved lokal godkjenning. Sentral godkjenning av foretak tilkjenner at foretaket innehar generelle kvalifikasjoner for å løse oppgaver av en viss vanskelighetsgrad og konsekvens innen bestemte funksjoner og fagområder. Sentral godkjenning er en frivillig ordning og er ment å være et hjelpemiddel til bruk ved lokal godkjenning av foretak for ansvarsrett.

Foretak kan søke godkjenning for ansvarsrett i kommunen i forbindelse med den enkelte byggesak uten å ha sentral godkjenning. Kommunal godkjenning av kvalifikasjoner vil kun ha gyldighet begrenset til det enkelte tiltak.

Godkjenning av ansvarsrett i forbindelse med det enkelte tiltak består i å bekrefte at foretakets kvalifikasjoner, uttrykt ved godkjenningsområder, samsvarer med klassifiseringen av oppgavene i det enkelte tiltak.

3. Den sentrale godkjenningsordningen retter seg i utgangspunktet mot søknadspliktige tiltak. Det åpnes imidlertid for godkjenning av foretak som påtar seg oppgaver regulert av annet lovverk, og hvor oppgavene således er unntatt fra søknadsplikt etter plan- og bygningsloven § 93 annet ledd. Eksempler på slike tiltak er visse veianlegg, jernbanetekniske anlegg, vassdragsanlegg mv. For arbeider som nevnt, vil

godkjenningsordningen kunne brukes som grunnlag for å velge ut kvalifiserte foretak med egnet kompetanse. Dette kan sammenlignes med hvordan autorisasjonsordningen etter entreprenørloven virket.

Foretak fra andre EØS-land vil ved dokumentasjon fra tilsvarende virksomhet ha anledning til å konkurrere om offentlige anbud i henhold til EU's innkjøpsdirektiv.

4. Tiltakshavere som ønsker godkjente utøvere til å forestå meldepliktige tiltak etter plan- og bygningsloven, kan søke om tillatelse i stedet for å sende melding. Se forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker (SAK). Dette vil særlig være aktuelt for landbruksbygninger som kan bestå av kompliserte oppgaver der skader kan ha store miljø- og sikkerhetskonskvenser (konstruksjoner med store spenn eller som kan forventes å bli utsatt for store naturlaster, siloer/gjødselkummer ol der brudd kan få store miljøkonskvenser eller bygninger der brann vil medføre omfattende konskvenser for menneskers eller dyrs sikkerhet).

§ 4 Foretak og andre som kan gis godkjenning

1. Sentral og lokal godkjenning for ansvarsrett gis til registrerte foretak og offentlige organer som kan påta seg ansvar overfor kommunal bygningsmyndighet for oppfyllelse av byggebestemmelser.

Godkjenning er aktuelt for statlige og kommunale utbyggere som ønsker å påta seg søker-, prosjekterings-, kontroll-, samordner eller utførendeoppgaver. Kommunene kan søke godkjenning for kontrollfunksjoner som de spesielt ønsker å utøve på bakgrunn av opparbeidet kompetanse innenfor bygningskontroll, f.eks. kontroll av lednings- og rørarbeider, piper og ildsteder, brannvern ol. Også fylkeskommuner, statlige innkjøpsetater og interkommunale selskaper kan søke godkjenning.

Praksis i den sentrale godkjenningsordningen viser at også organisasjoner kan søke sentral godkjenning. Mye tyder på at alle juridiske personer i prinsippet kan søke godkjenning for ansvarsrett. Når man således i godkjenningsforskriften bruker begrepet «foretak» må dette forstås i en meget vid betydning.

2. Kun foretak registrert i foretaks- eller enhetsregisteret kan godkjennes for ansvarsrett. Foretaksregisterloven definerer ikke hva foretak er - men det framgår at "enkeltmannsforetak" også kan registreres (under fem ansatte).

3. Det følger av foretaksregisterloven at norske foretak er foretak med hovedkontor i Norge. Andre foretak er regnet som utenlandske. For øvrig skal all dokumentasjon ved søknad om godkjenning for ansvarsrett være på norsk, dansk eller svensk.

§ 5 Godkjenningsområder

1. Foretakenes godkjenningsområder

Sentral godkjenning gjelder begrensede godkjenningsområder. Lokal godkjenning kan i prinsippet både omfatte hele tiltak eller godkjenningsområder (deler av tiltak).

Godkjenningsområder angir hvilke funksjoner og fagområder foretaket har kompetanse innenfor, samt hvilket nivå foretaket er ansett kvalifisert for med hensyn til vanskelighetsgrad og omfang.

2. Funksjoner som foretak kan godkjennes for

Søknadspliktige tiltak i henhold til plan- og bygningsloven § 93 består vanligvis av en rekke arbeidsoppgaver som utføres av en eller flere utøvere. Arbeidsoppgavene inndeles som tidligere nevnt i fagområder, tiltaksklasser og funksjoner. Her skal inndelingen i funksjoner beskrives nærmere.

a. Ansvarlig søker

Søkerfunksjonen knyttes til kunnskap om hvordan et totalt byggverk med omliggende areal skal disponeres. I tillegg er det foretatt en mer detaljert inndeling i særskilte fagområder beregnet på ombyggings- og rehabiliteringsarbeider.

Ansvarlig søker har ansvar for å fremme forslag til ansvarsoppgave, klassifisering av tiltaket, samt kontrollplan og skal dessuten videreformidle bygningsmyndighetenes eventuelle pålegg om retting til den ansvarlig prosjekterende. Viktige oppgaver for ansvarlig søker vil være å utforme og fremme søknad til kommunen på vegne av tiltakshaver, samt sørge for at alle vilkår i rammetillatelsen blir ført videre i prosjekteringen. Fordi søknaden gjelder både ramme- og igangsettingstillatelse, er søker ansvarlig for dokumentasjon av tiltaket fram til alt prosjektmaterialet foreligger i kontrollert stand klart for igangsettelse. For prosjekter der det opereres med flere prosjekterende, vil ansvarlig søker forestå samordning av prosjekteringen og prosjekteringskontrollen. Søkers oppgaver framgår av saksbehandlingsforskriften. Tiltakshaverens prosjekt- eller prosjekteringsleder kan opptre som ansvarlig søker. Der det bare er en prosjekterende, vil denne normalt også stå som ansvarlig søker. Dette vil oftest være tilfelle ved rehabilitering eller endring av bestående bygning og ved installasjon i eksisterende bygning.

Foretak som skal godkjennes i funksjonen som ansvarlig søker må ha en faglig ledelse med gode kunnskaper om plan- og bygningsloven, ikke bare på byggesakssiden men også på plan- og reguleringsiden.

b. Ansvarlig prosjekterende

Innenfor funksjonen ansvarlig prosjekterende finner man en rekke prosjekteringsdisipliner. For nærmere oversikt over de enkelte disipliner vises til Godkjenningskatalogen. For enklere tiltak har man valgt å slå flere disipliner sammen til ett godkjenningsområde, mens det for mer kompliserte tiltak er foretatt en mer nyansert oppdeling.

Ansvarlig prosjekterende framskaffer prosjektmaterialet som danner grunnlag for henholdsvis ramme-søknad og søknad om igangsettingstillatelse, og er ansvarlig overfor tiltakshaver og kommuner for innholdet i de enkelte deler av søknaden.

c. Ansvarlig samordner for utførelsen

Funksjonen som ansvarlig samordner er oppdelt etter type tiltak på samme måte som søkerfunksjonen. Ansvarlig samordner for utførelsen sørger for at oppgavene som de ansvarlig utførende er tildelt, er så fullstendige at de dekker de funksjoner tiltaket er ment å oppfylle. Ansvarlig samordner skal også påse at det blir utført kontroll av alle oppgaver som omfattes av tillatelsen. Kontrollen skal utføres i henhold til godkjente kontrollplaner.

Hvem som ivaretar funksjonen ansvarlig samordner varierer. Samordners oppgaver kan være sammenfallende med oppgaven som generalentreprenør, dvs. den som innehar det totale kontraktsansvar overfor tiltakshaver. En hovedentreprenør med kontraktsansvar for deler av utførelsen, samt ivaretagelse av fremdriftskoordinering av sideentreprenører, kan også inneha rollen som ansvarlig samordner. En byggeleder som på sin side ivaretar tiltakshaverens samordneransvar når det gjelder framdrift, økonomi og kvalitet, utfører oppgaver som enkelt kan kombineres med samordnerfunksjonen. Dette gjelder særlig der en har byggherrestyrte sideordnede entrepriser.

d. Ansvarlig utførende

Ansvarlig utførende sørger for at sluttproduktet samsvarer med grunnlaget for igangsettingstillatelsen, og at eventuelle avvik blir dokumentert og godkjent. Ansvarlig utførende skal forholde seg til grunnlaget for og eventuelle vilkår i tillatelsen og ikke tegninger m.v. i kontrakten, jf. plan- og bygningsloven. Dette til forskjell fra entrepriseretten hvor innholdet i kontrakten er det avgjørende.

e. Ansvarlig kontrollerende for prosjektering og utførelse

Kontrollerende for prosjekteringen i et tiltak er ansvarlig for at det foretas kontroll av prosjektmaterialet som i igjen danner grunnlaget for utførelsen av prosjektet. Ansvarlig kontrollerende skal ivareta at kontrollen skjer i en form, i et omfang og etter slike metoder som er fastlagt i godkjent kontrollplan.

Ansvarlig kontrollerende for utførelsen foretar den faktiske kontroll av utførende foretak etter de samme retningslinjer. Kontrollen skal ha en kontrollform, være av et slikt omfang og oppfylle de krav til kontrollmetoder som framgår av godkjent kontrollplan.

3. Fagområder foretak godkjennes for

Hver enkelt funksjon er delt inn i fagområder. Med et fagområde menes en eller flere arbeidsoppgaver i et tiltak som fordrer en bestemt type kvalifikasjoner (kunnskap og erfaring) slik at de kan gjennomføres på en tilfredsstillende måte. Innenfor funksjonen utførelse vil gjerne hovedmaterialet være bestemmende for hvilke oppgaver som hører inn under samme fagområde og derfor krever lik fagutdanning; tømrerarbeider, murarbeider, blikkenslagsarbeider m.m. Utførelse av tekniske installasjoner er oppdelt i fagområder etter hvilken funksjon installasjonene skal ha. Enkelte foretak kan operere innenfor mer eller mindre spesialiserte fagområder.

Et foretak kan godkjennes for flere fagområder innenfor samme funksjon avhengig av hvilke kvalifikasjoner som er dokumentert. For utførelse innen fagområdene tømmer-, betong-, stålkonstruksjoner og murverk i klasse 1 og 2, forutsettes kompetansen å inkludere tilhørende generelle bygningsmessige arbeider med andre materialer; så som installasjon av monteringsferdige elementer, isolering, kledning og tekking (med unntak av utvendige blikkenslagerarbeider).

4. Foretaksklasse

Med foretaksklasse menes det kvalifikasjonsnivå et foretak ved sine faglige ledere har innen et godkjenningsområde. Det vises til kvalifikasjonskrav til foretakets faglige ledelse i kapittel III.

§ 5 a Fastsetting av blanketter

Bestemmelsen gir departementet mulighet for å velge om man vil innføre standardiserte blanketter ved lokal eller sentral godkjenning eller ikke. Den gir også mulighet for departementet til å bestemme om myndigheter eller tiltakshaver må benytte om blanketter som innføres eller om de kan anvendes på frivillig basis.

Kap. II Krav til foretakenes system

§ 6 Generelle krav for oppfyllelse av plan- og bygningsloven

På samme måte som virksomheter plikter å ha internkontroll for å etterleve bestemmelser i de lover som hjemler internkontrollforskriften, setter godkjenningsforskriften krav til at foretak skal ha en systematikk - et styringssystem - i sin virksomhet. Styringssystemet skal øke sannsynligheten for at det endelige resultatet av byggesaken – det ferdige byggverk – får de egenskaper som er nødvendige for å oppfylle dets tiltenkte funksjoner i samsvar med lov og forskrift. Systemkravene er generelle og ikke knyttet til tiltaksklasser. Systemene må imidlertid tilpasses hvert enkelt foretaks virksomhet og egenart. Hva som er «nødvendig» å ha av styringssystem for å etterleve plan- og bygningslovens krav, vil således variere fra foretak til foretak avhengig av hva foretaket påtar seg av oppdrag; prosjektens omfang og vanskelighetsgrad, antall fagområder representert m.m.

Systemkravene i forskriften ligner krav til internkontroll. De inneholder også de samme elementer som kvalitetssikring. Forskriften krever at foretaket har et styringssystem i betydning virksomhetssystem for oppfyllelse av myndighetskrav i eller i medhold av plan- og bygningsloven. Kravene til styringssystem etter godkjenningsforskriften er *ikke* oppfylt gjennom anskaffelse av Internkontrollsystem (HMS-system) etter arbeidsmiljølovgivningen. Foretak som allerede har internkontroll- og/eller kvalitetssystem, anbefales imidlertid å innarbeide styringssystem etter GOF i det eksisterende system. Slik implementering kan også foretas for systemer etter «byggherreforskriften», som setter krav til byggherren, men som i stor grad er rettet mot prosjekterende og har arbeidsmiljø og sikkerhet på byggeplassen som sitt virkeområde. Ved dokumentasjon bør man være oppmerksom på at både vanskelighetsgrad og konsekvens er ivaretatt.

Ved hjelp av styringssystem etter plan- og bygningsloven skal den ansvarlige utøver påse at vilkår i tillatelsen og krav som framgår av plan- og bygningsloven med forskrifter, arealplaner og vedtekter er oppfylt.

Det er viktig å merke seg at systemkravene også gjelder for enkeltmannsforetak.

Ettersom kravene til foretakssystem er nye gjennom pbl-reformen 1997, forventes det ikke at alle foretak som søker godkjenning for ansvarsrett har et fullt utbygd foretakssystem fra «dag én». Det systemet som forskriften foreskriver må nødvendigvis bygges opp over tid hvis det skal være tilpasset virksomheten og «troverdig». Det som er vesentlig i begynnelsen er at foretakets system inneholder alle grunnelementene som kreves etter forskriften kap II og at en del (sentrale) rutiner og prosedyrer er skriftlig nedtegnet. Det forutsettes imidlertid at systemet over tid blir løpende utbygd og komplettert, og at foretaket har som en del av sin kvalitetstenkning å videreutvikle systemet. I løpet av noen år vil dermed foretaket ha et system som er dekkende for virksomheten.

I Godkjenningskatalogen er det gitt en omtale av systemkravene som til dels er mer detaljerte enn det som framkommer i denne veilederen. Katalogen inneholder dessuten en mal som viser hvordan et system kan bygges opp.

a. Organisasjonsplan mv.

Systematisk styring av virksomheten og kvalifisert ledelse øker sannsynligheten for at målet for virksomheten oppfylles, samt at virksomheten drives i samsvar med plan- og bygningsloven.

Bedømmelsen av foretakskompetanse skjer bl.a. på grunnlag av kvalifikasjoner hos faglige ledere. Ved sentral godkjenning må de faglige lederne være fast knyttet til foretaket. Godkjenning kan ikke gis på grunnlag av faglige ledere som foretaket knytter til seg ved behov, f.eks. eksterne konsulenter. Ved lokal godkjenning kan tilknytningen være mer prosjektorientert, og innleide konsulenter o.a. kan benyttes som faglig leder såfremt vedkommende har reell innflytelse i prosjektet.

Med "faglig leder" forstås personell som er bemyndiget av foretakets ledelse til å ta beslutninger av betydning for oppfyllelse av myndighetskrav ved utøvelse av oppgaver i forbindelse med søknadspårligte tiltak. Faglig leder må ha formell og reell innflytelse på det arbeid som utføres. Det formelle reguleres gjerne av stillingsfullmakt, stillingsinstruks eller ansettelsesavtale. Den reelle innflytelsen vil avhenge av hvilken påvirkning faglig leder har på det arbeidet som gjøres. Her vil geografisk plassering være et moment. Innen enkelte funksjoner, som utførelse, vil geografisk tilhørighet til tiltaket være av betydning. Faglig leder må befinne seg tilstrekkelig nært tiltaket til at en reell faglig ledelse kan gjennomføres. Vedkommende skal også være tilgjengelig for kommunen. For prosjekterings- og søkerfunksjonen vil faglig leders geografiske plassering i forhold til de prosjekterende, ikke ha samme betydning. Det er fullt mulig for faglig leder å følge opp et prosjekteringsarbeid på avstand med dagens kommunikasjonsmuligheter.

Det bør være et rimelig forhold mellom antall faglig ledere og øvrig fagpersonell. Foretak må ha tilstrekkelig mange kvalifiserte faglige ledere slik at beslutninger av betydning for oppfyllelse av plan- og bygningsloven kan treffes fortløpende. Foretak bør ved søknad om godkjenning, presentere en organisasjonsplan hvor det framgår hvilke ansvarsområder de enkelte faglige ledere har.

Foretaket må synliggjøre hvordan myndighet er fordelt til de som har ansvar for byggeprosjekter. Det må foreligge en generell organisasjonsplan som viser hvordan foretaket fordeler ansvar i enkelttiltak og hvordan foretaket sikrer at oppgaveløsningen skjer på kvalifisert måte. Det er foretakets ansvar å sikre nødvendig kunnskaper og ferdigheter hos ledere og operatører i forhold til foretakets godkjenningssområde. Hvordan foretaket setter krav til og bedømmer kvalifikasjoner hos tilsatte må framgå av foretakets organisasjonsplan. Det er videre foretakets ansvar at operatører har nødvendige sertifikater der dette er krevet av andre myndigheter. Det må framgå at faglig leder har reell mulighet for innflytelse i det enkelte prosjektet.

Selv om organisasjonsplan ikke kreves innsendt ved søknad om godkjenning, har bygningsmyndighetene rett til å føre tilsyn med ansvarsforholdet i det enkelte tiltak. Det må derfor oppgis hvor den er å finne og hva dokumentet heter i foretaket. Kommunen kan både før og etter at ansvarsrett er innvilget, kreve å få se prosjektorganisasjonen.

I mindre foretak kan den ansvarlige leder være faglig leder og samtidig den som forestår oppgaven med prosjektering eller utførelse på byggeplass. Det vil i slike tilfeller ikke være behov for en omfattende organisasjonsplan.

b. Identifikasjon av gjeldende krav i plan- og bygningslovgivningen

Det er en forutsetning for at foretak skal kunne oppfylle myndighetskrav, at kravene er synliggjort og forstått på ethvert nivå i organisasjonen. Foretak må innen sitt spesielle fagområde skaffe seg full oversikt over de krav og retningslinjer som gjelder etter plan- og bygningsloven.

Søker må ha rutiner for å klarlegge hvorvidt det finnes generelle og spesielle vilkår for at tillatelse skal kunne innvilges, samt kunnskap om form og innhold på søknad og søknadsdokumentasjon.

Prosjekterende i de enkelte prosjekteringsdisipliner må ha rutiner for å fange opp og etterleve vilkår i tillatelsen. De må også ha skaffet seg en oversikt over relevante byggebestemmelser og krav fra andre myndigheter, samt klarlegge hvorvidt disse får betydning for tekniske løsninger i prosjektet.

Utførende må ha rutiner for å sikre riktig utførelse på grunnlag av prosjektmaterialet. I forhold til plan- og bygningslovgivningen gjelder dette først og fremst grunnlaget for og innholdet i igangsettingstillatelsen. Rutinen skal gå ut på å identifisere kravene og angi hvordan disse skal løses i det enkelte tiltak/prosjekt.

Detaljerte krav framstilles gjerne i en kontrollplan eventuelt supplert med sjekklister. Det er en oppgave for den faglige ledelse å sørge for at slike rutiner er på plass i det enkelte prosjekt.

c. System for å identifisere, rette opp og hindre gjentakelse av avvik

Begrepet avvik oppfattes forskjellig i ulike sammenhenger. I forskriften har en lagt følgende forståelse til grunn:

- det regnes ikke som avvik å *fravike* en bestemmelse. Fravik gjøres bevisst og begrunnet. Fravik kan lovlig bare gjøres etter dispensasjon fra vedkommende bestemmelse i medhold av plan- og bygningsloven § 7, eventuelt § 88.
- *feil og mangler* er resultat som ikke samsvarer med krav eller bestemmelser. Feil og mangler kan skyldes avvik fra fastlagt prosedyre, men kan også skyldes at prosedyren er feil i forhold til det en ønsker å oppnå.

Det er viktig at feil og mangler behandles på en måte som myndighet, tiltakshaver og utøver kan være tjent med. Innenfor sitt fagområde må foretaket derfor kartlegge hvilke typer feil en vanligvis står overfor:

- hvilke feil en bare uten videre rettet
- hvilke som rettes etter samråd med prosjektansvarlig
- hvilke som må meldes til kontrollansvarlig.

Dersom feil og mangel er umulig å rette med rimelig innsats, kan det være aktuelt å foreslå et fravik fra vilkår i tillatelsen eller generelle bestemmelser. Forslaget må ha godkjenning, eventuelt få dispensasjon, fra kommunen og være akseptert av tiltakshaver. Anmodning om endring av tillatelsen rettes gjennom søker (se forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker).

For å unngå feil i framtiden, må foretaket ha styringssystem som identifiserer avvik, finner årsaken til at feil eller mangler har oppstått, og retter opp disse avvikene ved enten å se på etterlevelse av eller ved å endre foretakets prosedyrer/rutiner.

d. Styring av dokumenter

Det har vært anslått at 60 % av alle feil eller mangler som fører til byggskader skyldes forhold ved programmering, prosjektering eller det faktum at det ikke foreligger prosjektmateriale som grunnlag for utførelsen. Dette er bakgrunnen for at forskriften retter oppmerksomheten mot styring av dokumenter. Det skal i hvert enkelt tiltak foreligge dokumentasjon som kan føres tilbake til vilkår i tillatelsen og gjeldende bestemmelser i regelverket. En ønsker å sikre at det er riktige utgaver av dokumenter som brukes på ethvert trinn i byggesaken. Det må også gis kjøreregler for behandling og oppbevaring av dokumenter i prosjektet eller på byggeplassen med tanke på myndighetenes rett til å kreve innsyn.

Systemkravet innebærer at man på ethvert trinn i prosjekterings- og utførelsesprosessen må registrere alle innkomne dokumenter og utstyre dem med gyldig identifikasjon. Dette kan f.eks. skje ved påtegning av tegningsnummer med angivelse av siste endring. Det er likeledes viktig å styre utsendelsen av dokumenter og sørge for å trekke tilbake dokumenter som er endret. I kontrollprosedyrer bør det derfor inngå som et standard sjekkpunkt å kontrollere hvilken dokumentasjon som er lagt til grunn for aktiviteten eller resultatet som skal kontrolleres.

Det må framgå av tillatelsen hvilken dokumentasjon som skal overleveres til kommunen. Behandling av dokumentasjon som skal forevises, eventuelt oversendes til bygningsmyndighetene, må også framgå av systemet (se forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker).

§ 7 Kunnskaper om plan- og bygningslovgivningen

Aktuelle bestemmelser i lover og forskrifter må gjøres kjent og tilgjengelig på alle nivå i foretaket. Dette er en forutsetning for at bestemmelsen i forskriftens § 6 b kan oppfylles. Innenfor alle funksjoner, fagområder og klasser må foretakets personell ha kjennskap til generelle bestemmelser i eller i medhold av plan- og bygningsloven vedrørende planarbeid, tekniske forhold i byggverk, utforming av bygninger, byggesaksbehandling, forhold på byggeplass og forhold til andre myndigheter. Kunnskapsnivået vil variere alt etter hvilket ansvarsnivå personen befinner seg på og hva slags oppgaver vedkommende skal løse.

Faglig personell hos ansvarlig prosjekterende, utførende og kontrollerende foretak må i tillegg vite om tekniske krav som gjelder det enkelte foretaks godkjenningsområder.

Faglig personell hos ansvarlig søker og samordner må ha kunnskap om forholdet til kommunal saksbehandling, samordning av krav, dokumentasjon og kontroll.

Den generelle kunnskap for å forstå og omsette forskriftens krav til utforming av byggverk, forutsettes å ligge i fagopplæringen/den tekniske utdanningen innenfor de enkelte fagområder.

Det er en forutsetning for godkjenning at foretakets personell har relevant regelkunnskap innenfor foretakets godkjenningsområde. Dette kan dokumenteres ved å henvise til f.eks. deltakelse i bransjeinterne kurs eller relevante eksterne kurs.

I styringssystem etter GOF stilles det krav til opplæringsplan for å fornye og vedlikeholde kunnskap innen foretakets fagområder. Det er viktig at foretaket har en klar oppfatning om hvordan man skal sørge for at faglig personell til en hver tid har nødvendig kompetanse til å løse oppgavene innenfor godkjenningssområdene og et system for å følge opp at så er tilfelle.

§ 8 Tilleggskrav for de enkelte funksjoner

Oppgaveløsning skal framgå av rutiner

Verdiskapningen innen de respektive godkjenningsområder vil til dels være regulert av standardiserte bestemmelser og til dels betinget av fagtradisjoner eller «firmastandarder» skrevne eller uskrevne. Til sist avgjøres resultatet i stor grad av operatørens opplæring og erfaring.

Foretaket må beskrive hvordan det løser oppgaver som er typiske innen dets godkjenningsområde. Prosedyrer og rutiner i et kvalitetssystem vil normalt oppfylle kravet. En kan vise til disse ved utarbeidelse av kontrollplaner i henhold til kapittel V i forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker.

Det må være referanse til generelle krav som stilles til oppgaven, metoder og utstyr som anvendes og hvordan en kan sikre og bekrefte riktig resultat. Det bør også angis rutiner for ansvarsfordelingen for oppgaven i foretak og i prosjekt.

Krav kan gis på ulike detaljeringsnivå. Den enkelte leder og operatør må vite hvordan kravene “oversettes” til sitt nivå, hva kravet betyr for materialbruk og arbeidsmetoder. Særlig gjelder det der krav og prosjektering er gitt noe overordnet utforming slik at den utførende må foreta valg av betydning for det ferdige byggverk.

1. Ansvarlig søker

Ansvarlig søker skal ha et administrativt system for ivaretagelse av prosjekteringsledelse, d.v.s. samordning av de enkelte prosjekteringsdisipliner. Systemet skal dessuten ivareta samordning av prosjekteringskontroll og helhetlig organisering av ansvar i prosjektet. I forhold til rutiner for kommunikasjon med bygningsmyndighetene, skal systemet fungere som et dokumentasjonssystem.

Hvor søkefunksjon og prosjekteringsfunksjon er sammenfallende, kan systemet forenkles til kun å bestå av rutiner for kommunikasjon med bygningsmyndighetene.

2. Ansvarlig prosjekterende

Rutiner for prosjektering vil i hovedsak omfatte en beskrivelse av prosjekteringsmetoder, sjekklister, tverrfaglig gjennomgang, rutiner for verifisering av beregnings- og analysemetoder, samt beskrivelse og forslag til oppfyllelse av generelle tekniske krav som framkommer som vilkår i rammetillatelse. Det bør også gis en beskrivelse av maler for presentasjon av dokumentasjon. Det er viktig at systemet ivaretar og sikrer den faglige gjennomføringen av prosjekteringen.

3. Ansvarlig samordner

Foretak som fungerer som samordner må ha rutiner for samordning av intensjonene og bestemmelsene i tillatelsen. Oppfyllelse av bestemmelser innen de enkelte kravsområder, f.eks. konstruksjonssikkerhet eller bygningsteknisk brannvern, kan være delt på flere utførende. Rutiner må derfor beskrive samordners oppgave når det gjelder:

- å forvise seg om at de enkelte utførende foretak blir tildelt ansvar i henhold til ansvarsoppgave i søknaden
- å gjøre myndigheter og tiltakshaver oppmerksom på forhold i tillatelsen eller generelle bygningsbestemmelser som ikke er dekket av ansvar
- å påse at det foreligger dokumentasjon for at det enkelte utførende foretak har oppfylt forutsetningene for eventuelle tillatelser og lovpålagte krav i henhold til bekreftet kontrollplan

Samordner bør ha rutiner for å foreta en avgrensning av oppgaver mellom de utførende foretak. Dette er behandlet under kontrollplaner i veiledning til saksbehandlingsforskriften (se nærmere i forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker).

4. Ansvarlig utførende

Systemet skal henvise til generelle utførelsesmetoder og spesifiserte krav til utførelse i prosjektmaterialet slik at disse følges opp. Innen de fleste fagområder vil det finnes standardiserte krav til materialer og utførelse. Disse finner man i standarder, Byggforskserien fra NBI eller annen dokumentasjon, herunder foretakets egne interne arbeidsbeskrivelser. Ansvarlige foretak for utførelse bør ha rutiner for utførelse av forskjellige typer bygningsdeler, arbeider, installasjoner o.l. som vanligvis inngår i foretakets godkjenningssområde.

Det finnes ulike håndverkstradisjoner for utførelse av detaljer som ikke framgår av tegninger eller beskrivelser. Eksempler på dette kan være forankring av takkonstruksjoner i stormutsatte strøk eller innfesting og tetting av dører og vinduer. Det kan være behov for å beskrive disse spesielle løsninger dersom de har betydning for å oppfylle visse bygningsfunksjoner, eventuelt med henvisning til anerkjente løsninger.

5. Ansvarlig kontrollerende

Den ansvarlig kontrollerende skal oppfylle tiltakshavers kontrollforpliktelse slik disse er gitt ved kontrollplaner.

Styringssystem som fanger opp kontrollfunksjonene KUT og KPR kreves av foretak som søker ansvarsrett for uavhengig eller dokumentert egenkontroll.

Kontrollrutiner vil være forskjellige for kontrollerende for prosjektering og kontrollerende for utførelse. Videre vil de variere i innhold og omfang avhengig av fagområde og type tiltak.

Ansvarlig kontrollerende må ha et system som skisserer hvordan kontrollen vil bli organisert, gjennomført og dokumentert i den enkelte byggesak. Systemet kan derfor bl.a. inneholde rutiner for organisering av kontroll, oppbygging av kontrolldokumentasjon og rapporteringsrutiner, sjekklister til bruk for detaljkontroll, varslingsrutiner, avviksmeldinger og rutiner for hvordan foretakets ledelse fører tilsyn med dokumentert egenkontroll.

Foretak som er akkreditert som inspeksjonsorgan i henhold til NS-EN 45004 innen relevant fagområde vil anses å tilfredsstillende systemkravet for kontrollerende.

§ 9 Dokumentasjon for oppfyllelse av systemkrav

1. Forpliktende erklæring

Foretaket skal kunne dokumentere at de innehar et styringssystem som oppfyller kravene i plan- og bygningsloven med forskrifter. Ved søknad om godkjenning for ansvarsrett skal imidlertid ikke hele systemet framlegges. Det er i utgangspunktet tilstrekkelig at foretaket ved egenerklæring godtgjør at kravene til styringssystem er oppfylt. Slik erklæring er obligatorisk ved sentral godkjenning.

Etter 31.12.00 skal foretak ha system også når det søker lokal godkjenning. Heller ikke ved lokal godkjenning er det da nødvendig å framlegge systemet; det holder å avgi en egenerklæring.

Det er i alles interesse at styringssystemet etter denne forskriften blir innarbeidet i foretakets øvrige systemer. Et allment anerkjent KS-system vil normalt inneholde de elementene som er nevnt i § 8 og skal være rettet mot oppfyllelse av både kunde- og myndighetskrav. Under denne forutsetning vil et KS-system kunne være tilstrekkelig dokumentasjon av systemkravene i denne forskriften.

Det finnes konsulentfirmaer i markedet som bistår foretak i BA-næringen med å utarbeide system i henhold til godkjenningsforskriften. Mange bransjeforeninger tilbyr dessuten slike systemer til sine medlemmer. Statens bygningstekniske etat kan gi råd og veiledning til bransjeforeninger som ønsker å utvikle styringssystem for sine medlemmer i henhold til godkjenningsforskriften kap. II.

2. Tilsyn

Foretaket er forpliktet til å bruke styringssystemet aktivt i det daglige arbeidet. Styringssystemets dokumenter skal være tilgjengelig for bygningsmyndighetene på forlangende. Dette innebærer at f.eks. en kommune eller den sentrale godkjenningsordningen når som helst, uavhengig av pågående prosjekter, kan be om å få seg forelagt systemet for kontroll.

Kommunens tilsyn vil stort sett være knyttet opp mot byggearbeidene i et konkret tiltak. Særlig vil utførelse og kontrollplaner være gjenstand for kommunens gjennomgang. Men også systemet som sådan kan kontrolleres («revisjon»).

Tilsyn iverksatt av sekretariatet for den sentrale godkjenningsordningen vil arte seg forskjellig alt etter grunnlaget for iverksettelsen. Tilsyn utføres normalt i følgende tilfeller:

- som følge av henvendelse fra kommuner eller andre om brudd på byggeregler
- på eget initiativ fra godkjenningsordningen grunnet mediaoppslag e.l.
- ved stikkprøvekontroll, særlig i forbindelse med søknad om fornyelse av godkjenning

Fra sentralt hold vil tilsynet i hovedsak gå ut på å sjekke om styringssystemet er i samsvar med gjeldende regelverk. Tilsynet vil med andre ord begrenses til en dokumentgjennomgang og man vil da i stor grad legge alminnelige kvalitetstenkningsprinsipper til grunn for tilsynet. Skulle gjennomgangen avdekke slike feil og mangler ved systemet at tilliten til foretaket svekkes, kan det bli aktuelt med kontroll av arbeider i et eller flere tiltak. Resultatet av en gjennomgang kan tenkes å føre til at foretaket får en tilbakemelding med råd om systemforbedring, eventuelt med frist for korrigerende tiltak.

Dersom det skulle viser seg at feil eller mangler ved sluttproduktet kan føres tilbake til mangelfullt styringssystem hos noen av aktørene i et tiltak, vil dette kunne resultere i tilbaketrekking av godkjenningen. Slike sanksjonsmidler gjør det mulig å luke ut useriøse foretak.

Kap. III Krav til utdanning og praksis - faglige ledere

§ 10 Utdanningsnivåer

Vil et foretak påta seg en søknadspliktig oppgave, må det bl.a. dokumenteres at foretaket innehar kompetent faglig ledelse. Klassifisering av foretakets kvalifikasjoner skjer på grunnlag av foretakets faglige ledelse. Faglig leders kompetanse vurderes ut fra dokumentert utdanning og praksis.

Forskriften angir fire referansenivåer for teknisk utdanning. I tillegg til opplæring innenfor et fagområde på et gitt nivå, kreves relevant erfaring over en viss periode for at faglig leder skal anses kompetent (jf. § 11).

Med hjemmel i GOF § 11 nr. 2 kan relevant praksis av lengre varighet erstatte formell teknisk utdanning. Tilsvarende kan særlig kvalifiserende praksis erstatte manglende formell utdanning eller praksis av lengre varighet. Forskriften åpner for å likestille faglig kompetanse opparbeidet gjennom mange år i yrkeslivet med formell teknisk opplæring. Dette kan sidestilles med at ufaglærte har fått yrkesbevis som faglærte på grunnlag av lang praksis. Videre har svenner med lang relevant praksis i enkelte tilfeller fått mesterbrev uten formell teoretisk opplæring. Ingeniører med utdanning fra ingeniørhøyskole som gjennom spesialisert praksis har oppnådd særlig spisskompetanse, kan likeledes tenkes å bli likestilt med universitetsutdannede.

Skal man på en kortfattet måte angi hva som er essensen i kvalifikasjonskravene, kan ordet «realkompetanse» være dekkende. Unntaksreglene i GOF § 11 nr. 2 har til hensikt å sikre at foretak med nødvendig realkompetanse får godkjenning. Hvordan kompetansen er opparbeidet er dermed underordnet, det vesentlige er at foretaket kan dokumentere at det behersker oppgaven det søker godkjenning for.

Det stilles ikke krav til at faglige ledere i utførelsesforetak selv utfører det faglige arbeidet. De må imidlertid inneha tilstrekkelige kvalifikasjoner til å vurdere materialvalg, dimensjonering, utførelsesmetoder o.l. slik at det ferdige byggverk tilfredsstiller kravene i tillatelsen. Videre må de påse at kravene blir fulgt opp. Det er vesentlig at den faglige ledelsen i foretaket har *reell* innflytelse på utførelsen. Et vesentlig hensyn bak de nye reglene om ansvarlige foretak er at de faglige lederne i nødvendig utstrekning involverer seg i oppgaveløsningen og ikke bare er faglige ledere i «navnet», slik man kunne se tendenser til etter tidligere ordning med entreprenørautorisasjon. Det er derfor også av betydning at det er kvalifikasjonene til de personer i foretaket som er tillagt faglige oppgaver som bedømmes. Administrativt personell bedømmes ikke. Der en person både innehar administrative og faglige gjøremål, må kvalifikasjonsbedømmelsen ta utgangspunkt i personens reelle arbeidssituasjon. Dersom de administrative gjøremål må antas å kunne være så belastende at de går ut over kapasiteten til å følge opp det faglige, kan dette tilsi at foretakets kvalifikasjoner i større grad må bedømmes med utgangspunkt i andre fagpersoner i organisasjonen.

Kvalifikasjonskravene etter GOF omfatter ikke personlige sertifikater, da dette er regulert i eller i medhold av andre lover (f.eks. sprengningssertifikat). Det er foretakenes ansvar å påse at nødvendige sertifikater foreligger hos ansatte i henhold til respektive regler. Foretakets system skal sørge for at personell med rett kompetanse til enhver tid er involvert i utførelsen. Dette kravet framgår direkte av GOF § 6 første ledd hvor det heter at systemet bl.a. skal omfatte «*hvordan foretaket sikrer at oppgaveløsning skjer på kvalifisert måte*». Kravet innebærer f.eks. at personell med nødvendig utdanning, opplæring eller autorisasjon faktisk utfører eller leder denne. I noen tilfeller vil det være tilstrekkelig at kvalifikasjonene finnes f.eks. på basnivå, mens der lovgivning stiller krav til autorisert personell på operatørplan må foretaket selvsagt sørge for at slik personell faktisk utfører oppgaven.

§ 11 Krav til utdanning og praksis innen det enkelte godkjenningsområde

1. Faglig leder må ha kvalifikasjoner i henhold i GOF § 11 nr. 1. Kvalifikasjonskravene framgår dels av tabellen og dels av de unntak og presiseringer som framkommer i punktene a, b og c under tabellen. Opplæring eller utdanning må være relevant for funksjon og fagområde det søkes godkjenning for. Tilsvarende må praksis være relevant. Foretakenes godkjenningsområder er ment å tilsvare de oppgaver foretakene vanligvis påtar seg i forbindelse med tiltak og som framgår i søknad om ansvarsrett.

I enkelte sammenhenger vil det være vanskelig å finne formell utdanning på tilsvarende nivå (i Norge) som godkjenningsområdet ligger i. I slike tilfeller vil det kunne være naturlig å benytte foretak der faglig leder har kvalifikasjoner på høyere utdanningsnivå. Dette er f.eks. hovedregelen for arkitektfaglig utdanning for arkitekturprosjektering i tiltaksklasse 2. Kombinasjonen av erfaring og annen relevant utdanning vil imidlertid alltid kunne bli vurdert, slik at faglig leder med arkitektfaglig kompetanse frambragt med bakgrunn i annen utdanning, f.eks. i estetiske fag, kan komme i betraktning. Uansett vil omfattende praksis i arkitekturprosjektering kunne gi grunnlag for godkjenning. Det er imidlertid viktig å merke seg at Stortinget i forbindelse med regelreformen i pbl i 1997 la stor vekt på at den estetiske utformingen av byggverk måtte vektlegges mer og det er derfor naturlig at dette tilsier en større vekt på formell utdanning innen arkitektfaget ved kvalifikasjonsbedømmelsen.

Innenfor brannteknisk prosjektering vil spesialkompetanse ervervet på høyskolenivå kunne ha stor relevans med tanke på oppgaveløsningen for oppgaver som i utgangspunktet hører inn under tiltaksklasse 3. Det er derfor viktig å ha klart for seg at det er utdanningens innhold og faglige nivå som i utgangspunktet skal bedømmes, og ikke utdanningsinstitusjonens formelle nivå i utdanningssystemet.

På tilsvarende må vil enkelte kurs kunne bedømmes å ha mer preg av utdanning enn vedlikehold av kunnskaper, og dermed bli vurdert likt med formell opplæring. På noen områder gis det ikke opplæring ingen det offentlige utdanningssystemet, og da vil man nødvendigvis måtte falle tilbake på annen uformell opplæring som grunnlag for bedømmelsen etter GOF § 11.

a. Ansvarlig søker

Foretak som skal inneha søkerfunksjonen i tiltaksklasse 1 eller 2 må ha faglig ledelse med erfaring fra utførelse, kontroll av utførelse, prosjekteringserfaring eller erfaring fra kontroll av prosjekteringen. Forskriften åpner også opp for at foretaket kan få godkjenning som ansvarlig søker når det har en faglig ledelse kun med prosjekteringsledererfaring. I tillegg kreves erfaring fra utforming av søknad med underlag, hvilket gir kjennskap til saksgang og dokumentasjon i en byggesak. I tiltaksklasse 3 kreves mer spesialisert erfaring og den faglige ledelsen må kunne vise til erfaring som prosjekterende eller prosjekteringslederpraksis.

Forskriften er slik å forstå at foretak som skal utføre en oppgave (UTF) også skal kunne stå som søker for den samme oppgaven såfremt søkerfunksjonen kan henføre til tiltaksklasse 2 eller 3 og man har nødvendig praksistid. Erfaring fra kontroll av utførelse antas å gi kunnskap som er relevant for funksjonen som ansvarlig søker.

Det anses som nødvendig at faglig leder i hovedsak har erfaring fra prosjekteringsiden når det er tale om godkjenning i søkerfunksjonen i tiltaksklasse 3. Prosjekteringserfaring gir overordnet kjennskap til prosjekteringsdisipliner som er aktuelle for tiltak innen de aktuelle godkjenningsområder. Det forutsettes at foretaket skal være samordner for prosjekteringen der prosjekteringsoppgaven er delt. Samordningsoppgaven vil således være av teknisk-administrativ art. Dette innebærer presisering og oppfølging av prosjekteringsoppgavene i henhold til ansvarsoppgave (og kontrakt). Det kreves med andre ord både solid teknisk oversikt, samt prosjektadministrativ erfaring.

Prosjekteringsledererfaring uten erfaring fra prosjektering kan være tilstrekkelig der dette etter en skjønnsmessig vurdering anses forsvarlig. Prosjekteringsledererfaring dvs. erfaring fra deltakelse i en prosjekteringsgruppe gir overordnet kunnskap om andre prosjekteringsdisipliner og krav til byggverks

virkemåte og funksjoner utover eget fagområde. Dette betinger at faglig leder har deltatt i prosjekteringsmøter og på annen måte arbeidet med tverrfaglige spørsmål. Deltakelse i spesialiserte prosjekteringsoppgaver gir ikke uten videre forståelse av tverrfaglige prosesser og overordnede funksjoner. Erfaring fra prosjekteringsledelse må derimot sies å gi slik kunnskap. For mindre tiltak, der søker- og prosjekteringsfunksjonen er sammenfallende, vil selvsagt prosjekteringserfaring være relevant for søkerfunksjonen. Tilleggsutdanning i prosjektledelse eller prosjekteringsledelse bør tillegges vekt ved vurdering av søkers kvalifikasjoner. I mange tilfeller vil direkte deltakelse i prosjektering være del av opplæringen til prosjekteringsledelse.

I tillegg til prosjekteringserfaring og prosjekteringsledererfaring, må det foreligge kjennskap til vanlige planforutsetninger og hva som kreves av dokumentasjon i en byggesak. Slik kunnskap kan dokumenteres ved erfaring fra å fremme byggesøknader på vegne av tiltakshaver, herunder det å sikre samtykke fra annen myndighet.

b. Ansvarlig samordner

Faglig leder i et samordnerforetak skal i tillegg til erfaring fra utførelse, kunne dokumentere ledelseskvalifikasjoner. Den tradisjonelle byggelederrollen anses som relevant praksis for faglig leder hos ansvarlig samordner og kan etter en skjønnsmessig vurdering også erstatte kravet om erfaring fra funksjoner innen utførelse. Dette begrunnes med at det i byggelederoppgaven ligger teknisk kontroll og at kontroll med utførelse gir kunnskap og forståelse om utførelsesmetoder. Det ligger både teknisk og fremdriftsmessig samordning i byggelederoppgaven, en erfaring som lar seg overføre til funksjonen som ansvarlig samordner. Tilsvarende vil erfaring fra prosjekt-, anleggs-, og byggeplassledelse kvalifisere for samordnerfunksjonen. I tillegg må det kreves erfaring fra tverrfaglig ledelse av byggearbeider med relevant konsekvens- og vanskelighetsgrad. Det må forlanges at samordner innehar allmenn kunnskap om plan- og bygningsloven med forskrifter på lik linje med det som kreves av søker. Dette må inngå i styringssystemet etter GOF.

c. Ansvarlig kontrollerende

Krav til utdanning og praksis for kontrollerende er i utgangspunktet det samme som for de utøverne som skal kontrolleres. I tillegg kreves erfaring fra kontroll.

Omfattende kontrollererfaring kan imidlertid erstatte kravet til prosjekterings- og utførelseserfaring der dette etter en skjønnsmessig vurdering anses forsvarlig:

En erfaren byggeleder vil eksempelvis kunne ha tilstrekkelig praksis fra kontroll av utførelse uten selv å ha praksis fra utførelse. Likeledes kan man tenke seg at faglige ledere med solid kontrollererfaring fra kommunal bygningskontroll kan være kvalifisert for KUT-funksjonen uten selv å inneha utførelseserfaring.

Til sist vil en prosjekterende også kunne kvalifisere seg som kontrollerende etter forskriften når dette anses forsvarlig. En prosjekterende vil ofte ha de beste forutsetninger for å vurdere om sluttresultatet er i tråd med det prosjekterte. På den annen side kan tenkes at den prosjekterende har liten innsikt i praktiske håndverksmetoder eller den sammensatte utførelsesprosess som leder fram til sluttresultat. Der inngående kjennskap til håndverk eller prosessen kan være avgjørende for kvaliteten på sluttresultatet, bør dette forhold tas med i kvalifikasjonsvurderingen. Vektleggingen av utførelseserfaring contra prosjekteringserfaring i forhold til KUT forutsetter således god fagkompetanse hos den som foretar kvalifikasjonsbedømmelsen.

2. Ved overskudd av formell teknisk opplæring, kan kravet til lengden på relevant praksis reduseres. I den sentrale godkjenningsordningen finnes eksempler på at sivilingeniør med 4 års erfaring er ansett kvalifisert for prosjekteringsoppgaver innenfor tiltaksklasse 2, hvor praksiskravet er 6 år og referansenivået for utdanning er høyskole. Kompetanseheving gjennom erfaring og selvstudier må begrunnes når

man ønsker at dette skal kompensere for manglende formell utdanning. Det må sannsynliggjøres at erfaringen er tilstrekkelig relevant for det aktuelle fagområdet og har bidratt til at kompetansen er hevet til det foreskrevne utdanningsnivå.

Langvarig relevant praksis kan oppveie manglende utdanningsnivå. § 11 nr. 2 viser til at kravet til utdanning kan «reduseres» når man kan vise til praksis av lengre varighet. Ved sentral godkjenning er bestemmelsen tolket slik at den kan komme til anvendelse selv om faglig leder ikke har utdanning i det hele tatt.

Særlig kvalifiserende praksis kan oppveie både manglende utdanning og praksis av lengre varighet. Bestemmelsen bør benytte med varsomhet i det ordinær praksis innen et fag normalt ikke kan betraktes som særlig kvalifiserende. Det er først der det er tale om erfaring fra særlig krevende oppgaver eller spesielt intensiv praktisering innen et fagnisje at bestemmelsen bør anvendes.

3. Det er et krav etter § 11 at praksis er relevant i forhold til de godkjenningssområder som søkes. Ved vurderingen av hva som skal anses relevant, vektlegges følgende:

- Praksisens varighet og hvor oppdatert praksisen er. Praksis av nyere dato tillegges større vekt enn eldre erfaring. Dette begrunnes med at nyere teknologi og metoder for utførelse kan gjøre at eldre praksis innenfor et godkjenningssområde anses foreldet.
- Praksisens tilknytning til godkjenningssområdet. Det er et krav at faglig leder har praksis fra det konkrete godkjenningssområdet som søkes. Det er ikke tilstrekkelig å ha generell erfaring fra bransjen. Som relevant praksis anses heller ikke administrative stillinger. Faglig leder må selv ha utført arbeider innenfor godkjenningssområdet eller vært reell faglig leder for arbeidene, herunder ledet, fulgt opp og ført tilsyn med arbeidene.

Ved lokal godkjenning er det rimelig å legge vekt på behovet for «knoppskyting» innen bygge- og anleggsbransjen ved vurdering av hva som skal anses som relevant praksis. Behovet for at foretak får prøve seg på nye forretningsområder tilsier at man ut fra en konkret vurdering lar foretak som ønsker det få prøve seg på områder det ikke har erfaring når dette anses forsvarlig. I slike tilfeller bør kontrollformen vurderes som et aktivt virkemiddel for å sikre kvaliteten i oppgaveløsningen. En forutsetning for å slippe foretaket til på denne måten må være at sannsynligheten for at foretaket vil beherske oppgaven er stor.

- Hvorvidt praksis er forsvarlig gjennomført. Ved bedømmelsen av om praksis har vært forsvarlig må man i mangel av andre konkrete holdepunkter når det gjelder oppfyllelse av kvalitetskrav til utførelsen kunne se til om det er utført vanlig godt håndverk, at utførelsen skal oppfylle vanlig standard innen faget o.l. Ved bedømmelsen av foretakets praksis er man ikke bundet av å ta hensyn til praksis foretaket har som ansvarlig foretak. Også praksis som underentreprenør uten ansvarsrett kan komme i betraktning. Hvor gammel praksisen er som kan bedømmes i relasjon til denne bestemmelsen må bero på en konkret vurdering. Feil som er begått for mange år siden bør telle mindre, særlig der det er fortatt endringer i den faglige ledelsen siden den gang. Men noen foretak «lærer aldri», og bør ikke få gjenta de samme feilene.

4. Utdanning skal dokumenteres ved bekreftede kopier av vitnemål eller annet bevis for teknisk opplæring, f.eks. fagbrev, svennebrev, mesterbrev e.l.

Ved lokal godkjenning gjelder forenklete krav til dokumentasjon i en overgangsperiode fram til 31.12.2000, jf. § 32 nr. 3. Dokumentasjon av faglig leders praksis anses oppfylt ved egenerklæring fra foretaket. Egenerklæringen skal bekrefte at foretakets faglige ledere har relevant erfaring fra tilsvarende oppgaver som det søkes godkjenning for.

5. Ved søknad om sentral godkjenning for ansvarsrett dokumenteres praksis alltid ved hjelp av referanseprosjekt. Med referanseprosjekt menes en framstilling av hva faglig leder har utført i et konkret prosjekt, med referanse til hvert søkte godkjenningssområde. Prosjektet må være fullført. Der faglig leder vurderes

etter § 11 nr. 2, stilles det i tillegg krav om framleggelse av referanselister som dokumentasjon for solid erfaring innen godkjenningsområdet. Referanseprosjekter og -lister skal utformes i henhold til retningslinjer gitt i Godkjenningskatalogen del A.

Ved lokal godkjenning er det opp til kommunen hvilken dokumentasjonsform man ønsker å benytte av de som forskriften nevner. Der kommunen betviler riktigheten av dokumentasjonen, kan den be om nærmere opplysninger eller redegjørelse for framlagt dokumentasjon med hjemmel i forvaltningslovens § 17.

6. Utenlandske foretak fra EØS-området må dokumentere at de har kompetanse tilsvarende de krav som settes til norske foretak, i samsvar med regler som følger EØS-avtalen.

Av EØS-avtalen følger at norske forskriftskrav ikke kan utformes på en slik måte at de diskriminerer utenlandske foretak fra EØS-området. Norske regler må heller ikke være av en slik art at arbeidstakere kan utelukkes fra arbeid på bakgrunn av nasjonalitet. Samtidig er det innen EØS i liten grad foretatt noen harmonisering av yrkeskrav. Prinsippet om gjensidig anerkjennelse av nasjonale yrkesutdanninger er lagt til grunn for bestemmelsene i de direktivene som er nevnt under.

Forskriften om godkjenning av foretak gir generelle henvisninger til EØS-avtalen som innebærer at utenlandsk faglig kompetanse skal godtas. Et utenlandsk foretak skal kunne godkjennes når norske myndigheter etter vurdering med bakgrunn i gjeldende norske bestemmelser og felleseuropeiske direktiver, har fastslått at foretaket har utført lignende arbeider i hjemlandet, ledelsen har tilsvarende kompetanse som norske kolleger, foretaket er tilsvarende organisert som et norsk foretak osv. Dokumentasjonsplikten påhviler imidlertid den utenlandske søker. EØS-avtalen omfatter bl.a. direktiver på spesielle og generelle utdanningsområder.

For utdanningsnivå etter § 10 a og b gjelder følgende direktiver:

- Rdir 64/427/EØF om nærmere bestemmelser for overgangstiltak for selvstendig virksomhet i produksjons- og prosessindustri. Direktivet ble gitt som en overgangsordning og vil snart bli avløst av et direktiv om en tredje, generell ordning for anerkjennelse av yrkesopplæring. Det nye direktivet foreligger foreløpig bare som forslag. Innholdet i bestemmelsene i forslaget er ikke vesentlig forskjellig fra overgangsordningen.
- Rdir 92/51/EØF gjør direktivet som omhandler selvstendig næringsdrivende, Rdir 64/427/EØF, se ovenfor, gjeldende også for ansatte i de bransjene direktivet omfatter.

For arkitekt-, ingeniør- og sivilingeniørutdanninger etter forskriftens § 10 c og d, gjelder direktivene:

- Rdir 85/384/EØF, om arkitektutdanning og
- Rdir 89/48/EØF, om en første, generell ordning for godkjenning av diplomer for høyere yrkeskompetansegivende utdanning av minst tre års varighet som regulerer yrkesutøvelse eller kompetanse på universitets- og høyskolenivå.

På andre områder enn de som omfattes av direktivene, må det foretas en konkret vurdering av hva som «tilsvare» kravene til utdanning i godkjenningsforskriften. Det må også foretas en konkret vurdering på de områdene som omfattes av direktivene, spesielt for Rdir 89/48 og Rdir 64/427 EØF. Rdir 85/384 om arkitektutdanning, derimot, er et direktiv som gir mindre rom for vurdering.

Videre gjelder :

- Rådsvedtak 85/368/EØF av 16. juli 1985, om samsvar mellom de kvalifikasjoner som oppnås ved yrkesrettet opplæring i medlemsstatene i EU. Dette vedtaket gir en nivåstruktur for opplæring på fem nivåer, de fire høyeste nivåene tilsvare forskriftens nivåer § 10 a til d. Med bakgrunn i dette rådsvedtaket er det utarbeidet en rekke kommisjonsmeddelelser om sammenlignbarheten av yrkesopplæring i de forskjellige statene i EU, bl a for elektrofag, jern- og stålbearbeidingsfag og trearbeidingsfag. Sammenligningene er av begrenset verdi, men kan likevel utgjøre hjelpemidler ved konkret vurdering av yrkesopplæring av nyere dato.

Kap. IV Oppdeling i tiltaksklasser

§§ 12–15

Et tiltak består av forskjellige oppgaver som hver for seg kan klassifiseres etter funksjon, fagområde og tiltaksklasse.

I den sentrale godkjenningsordningen kommer resultatet av klassifiseringen til uttrykk gjennom godkjenningsområdene i Godkjenningskatalogen. Hvert godkjenningsområde har der sin egen kode. Hvilke oppgaver som hører inn under et godkjenningsområde vil relativt detaljert framgå av teksten i godkjenningsområdet, som også i noen tilfeller er supplert med egne veiledningstekster. Oppdelingen i fagområder bygger på den fagkompetanse som er nødvendig for å løse de forskjellige oppgavetyper og tar utgangspunkt i måten bygge- og anleggsbransjen er organisert på i Norge, med særlig vekt på yrkesfagene.

Ved lokal godkjenning behøver ikke klassifiseringen munne ut i et godkjenningsområde eller kode, men kan uttrykkes verbalt og skreddersys til de oppgaver ansvaret skal omfatte. Ansvaret kan da uttrykkes f.eks. slik: «Ansvaret omfatter trearbeidene samt oppføring av ringmur.» I den sentrale godkjenningsordningen vil disse arbeidene være dekket av koden UTF.210.1. Ofte vil det være mest praktisk å benytte kodene også ved lokal godkjenning, men faren er at ansvaret i et byggeprosjekt bli uklart dersom flere foretak i et prosjekt har ansvarsrett innen samme kode, noe som kan forekomme.

På områder hvor det ikke finnes sentralt utviklede godkjenningsområder, må kommunen uansett selv definere et ansvarsområde og klassifisere dette i henhold til GOF § 12.

Tiltaksklasser

Tiltakshaver ved ansvarlig søker legger i søknad om ansvarsrett fram forslag til oversikt over oppgaver som prosjektet skal omfatte. Dersom ikke hele tiltaket er i samme tiltaksklasse, vil de enkelte oppgaver bli vurdert opp mot tiltaksklasse hver for seg. Forslaget vil være utgangspunktet for ansvarsoppgaven. At utforming av ansvarsoppgaven er lagt til ansvarlig søker, skyldes bl.a. at plassering i tiltaksklasse kan ha økonomiske konsekvenser for en tiltakshaver. Kommunens oppgave er begrenset til å godkjenne eller komme med innsigelser til tiltakshavers forslag.

Oppgavene legges til en av tre tiltaksklasser etter vanskelighetsgrad og konsekvens av eventuelle mangler eller feil som måtte oppstå i prosjektet. Kontrolloppgaven og oppgaven med selve prosjekteringen eller utførelsen anses å være av samme vanskelighets- og konsekvensgrad og legges derfor i samme tiltaksklasse.

Kravene som følger av godkjenningsforskriften er minimumskrav til tiltak og foretak. Om tiltakshaver ønsker å benytte foretak med høyere kvalifikasjonsnivå enn det minimum som er påkrevet, må et slik forslag aksepteres av kommunen.

For enklere byggeoppgaver kan et foretak ha kvalifikasjoner for å utføre flere aktiviteter. For oppgaver med stor vanskelighetsgrad der konsekvensen av feil er større, økes sikkerheten for riktig utførelse ved å benytte foretak med kvalifikasjoner på et høyere nivå. Som regel vil en finne disse hos spesialistene innen de respektive fagområder eller hos større foretak.

Dersom ansvarlig søker eller kommunen anser det ønskelig med høyere kvalifikasjoner for å utføre visse oppgaver enn hva tiltaket ellers skulle tilsi, bør den aktuelle oppgaven plasseres i en høyere tiltaksklasse. Dette er eksempelvis aktuelt der estetisk utforming av bolig har stor betydning for tilpasning til tradisjonell bebyggelse eller landskap. Ved å plassere arkitekturprosjektering i klasse 3, vil en i slike tilfelle sette krav til kvalifikasjoner hos faglig leder på sivilarkitektnivå.

Tabell 1 Eksempel på **ansvarsoppgave** for mellomstort tiltak

Funksjon	Fagområde	Tiltaksklasse
Søker	Bygning (byggverk)	2
Prosjekterende og kontrollerende for prosjektering	Bygningsutforming (arkitektfaglig)	2
	Bygningsteknikk	2
	Bæreevne	2
	Geoteknikk	3
	VVS	2
Samordner	Bygning (byggverk)	2
Utførende og kontrollerende for utførelse	Graving, fylling, grøftearb.	3
	Betongarbeider	3
	Bygningsmessige arbeider	2
	Rør- og ledningsinstallasjoner	2
	Sprinkler	3
	Ventilasjonsanlegg	2

Tabell 2 Bestemmelse av tiltaksklasse på grunnlag av konsekvens- og vanskelighetsgrad

Tiltaksklasse	Vanskelighet	Konsekvenser
Klasse 1	liten	små
Klasse 2	liten	middels til store
	middels	små til middels
Klasse 3	middels	store
	stor	små, middels og store

Eksemplet viser hvordan tiltaksklasse for hele eller deler av tiltak kan bestemmes på grunnlag av konsekvens og vanskelighetsgrad.

Forholdene ved byggverket vil ha forskjellig konsekvens og vanskelighetsgrad for de ulike områder innen helse, miljø og sikkerhet. Konsekvensene er knyttet til bruk av bygning, til hvilke kategorier av brukere og hvor mange personer som er truet ved uønskete hendelser eller forhold.

Kap. V Lokal godkjenning av foretak mv. for ansvarsrett

§ 16 Lokal godkjenning av foretak

Etter plan- og bygningsloven skal utarbeidelse av søknadsdokumentasjon, prosjektering, utførelse og kontroll utføres av foretak som har et direkte ansvar overfor bygningsmyndighetene. Disse oppgavene kan deles opp slik at flere foretak har ansvar for sin del. Det må da framkomme entydig av søknadsdokumentasjonen hvem som har ansvar for hva og hvordan «grensesnitt» mellom fagområdene blir ivaretatt.

For å få ansvar i den enkelte sak må foretakene søke kommunen om å få tildelt ansvarsrett. Kommunen skal da vurdere foretakets kompetanse opp mot den kompetanse tiltaket krever. Hvis foretaket har sentral godkjenning som tilsvarer oppgaven foretaket ønsker å påta seg ansvar for, skal denne normalt legges til grunn uten ytterligere vurdering (jf. pbl. §§ 93 b nr. 2 og 98 nr.2). Hvis foretaket ikke har sentral godkjenning, må kommunen selv vurdere foretakenes kompetanse etter reglene i GOF. Finner kommunen at foretakene har tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre tiltaket, skal ansvarsrett gis.

Sentral godkjenning - lokal godkjenning

Det er viktig å være klar over forskjellen på sentral og lokal godkjenning. Den sentrale godkjenningnemnda vurderer et foretaks kompetanse på generell basis. Den gir ikke et foretak ansvar i den enkelte byggesak. Ved lokal godkjenning gir kommunen foretakene ansvar (ansvarsrett) i den enkelte byggesak. Har foretakene sentral godkjenning skal denne som nevnt legges til grunn uten ytterligere vurdering når de samsvarer med oppgavene foretaket skal gjøre i tiltaket. Kommunen kan normalt ikke overprøve den kompetansevurdering den sentrale godkjenningnemnda har foretatt.

I mange saker foreligger ikke en sentral godkjenning eller foretakets sentrale godkjenning dekker ikke alle oppgaver i tiltaket. Kommunen må i slike tilfelle vurdere foretakenes kompetanse opp mot tiltaket. I denne vurderingen skal reglene i GOF følges. Dersom vilkårene i forskriften er oppfylt skal godkjenning gis. Kommunen har ikke adgang til å vurdere hensiktsmessigheten ut fra et mer eller mindre «fritt» skjønn - og eventuelt nekte lokal godkjenning ut fra en slik vurdering.

Forhåndsvurdering av kvalifikasjoner

Av forskjellige årsaker vil en del foretak velge å ikke bli sentralt godkjent. Kommunen må skal da vurdere foretakenes kompetanse i hver byggesak foretaket søker om ansvarsrett i. Det er lite hensiktsmessig at foretaket sender inn alle sine papirer på kompetanse og praksis etter faglig leder osv. hver gang.

Kommunen har ikke hjemmel til å utstede generelle godkjenninger. Det er det kun nemnda for sentral godkjenning og dennes sekretariat som har. Men for å spare tid kan kommunen lage et arkiv hvor de oppbevarer dokumentasjonen på foretakenes kompetanse. Kommunen kan i slike tilfeller gjøre en forhåndsvurdering av foretakenes kompetanse utenom byggesaken. Denne vurderingen er ikke en godkjenning etter plan- og bygningsloven og kan ikke påklages. Det er kun et verktøy for å effektivisere saksbehandlingen. Kommunen må uansett vurdere foretaket opp mot den enkelte sak.

Ansvarsområde

Det skal framkomme av søknaden hva det enkelte foretak påtar seg ansvar for. Dette kan gjøres på følgende måte:

I kontrollplan for prosjektering og utførelse skal det beskrives hvilke prosjekterings- og utførelsesopp-

gaver et tiltak består av. Videre skal det beskrives hvilke kontrolloppgaver som er aktuelle. Hver oppgave (eller fagområde) skal gjenfinnes på en søknad om ansvarsrett der et foretak bekrefter at de ønsker å påta seg ansvar for oppgaven. Kontrollplanen og de enkelte søknader om ansvarsrett blir sammen en ansvarsoppgave for prosjektet (jf. pbl. §§ 93b nr. 2 og 98 nr.2 og SAK §§ 14. nr.2 og 15 nr. 2).

Antall ansvarlige foretak

Ved lovendringen av 1995 vedtok Stortinget å flytte ansvaret i en byggesak fra tiltakshaver til «de som gjorde jobben». Bestemmelsen med ansvarlige foretak ble derfor innført. Ot. prp. 39 (1993-94) setter et nivå på «de som utfører et arbeid» til foretak som har direkte kontrakt med tiltakshaver. Dette ble gjort for å begrense antall foretak med ansvarsrett og på den måten hindre en for stor oppsplitting av ansvaret. Dette innebærer at underentreprenører (og underrådgivere) ikke behøver å ha en selvstendig ansvarsrett. I de tilfelle der underentreprenøren utfører arbeid som hovedentreprenøren selv ikke har kompetanse til å utføre, kan kommunen gi hovedentreprenøren ansvarsrett mot at han pålegges å benytte foretak som er kvalifisert i samsvar med reglene i GOF (jf. pbl. § 98.nr 2). Det er lagt til grunn i praksis at tilsvarende ordning kan benyttes i forhold til prosjekterendeforetak som benytter underrådgiver.

Kommunen kan ikke nekte kvalifiserte underentreprenører å påta seg ansvar. Dette er derimot ikke heldig da ansvaret ofte blir mer uklart jo mer det splittes opp. Kommunen bør derfor oppfordre tiltakshaver å sikre seg slik at ansvaret ikke blir splittet opp.

Tilbaketrekking av ansvar

Det er full adgang for søker selv å trekke tilbake søknad om lokal godkjenning. Dette vil f.eks. være aktuelt dersom et foretak finner ut at det likevel ikke vil påta seg arbeidet eller hvor tiltakshaver av en eller annen grunn plutselig ønsker at et annet foretak skal utføre oppgaven. Det er også full adgang til å skifte foretak underveis i byggeprosessen. Men et foretak er bundet av det ansvaret det har påtatt seg for de arbeider som allerede er utført. For disse kan foretaket ikke trekke tilbake ansvarsretten. Kommunen bør ved skifte av ansvarlig foretak påse at det blir laget en beskrivelse med oversikt over utførte oppgaver. Dette vil særlig være av interesse for det foretaket som overtar oppgaven som ansvarlig foretak. Gjøres ikke dette, kan det bli tvist om hvem som har ansvaret for nye feil som avdekkes.

§ 17 Personlig godkjenning

1. Personlig godkjenning i særlige tilfeller

Bestemmelsen gir kommunen adgang til å gjøre unntak fra hovedregelen om at godkjenning kun skal gjelde foretak. Kommunen kan i «særlige tilfeller» gi personlig godkjenning til faglig kvalifisert person.

Uttrykket «særlige tilfeller» er anvendt for å understreke betydningen av at slik godkjenning er et unntak fra hovedregelen og at godkjenning ikke skal gis annet enn hvor det foreligger gode grunner for det. Det er ikke meningen at nivået på de kvalifikasjoner som skal kreves skal legges på et lavere nivå. § 17 nr. 1 skal ikke være en åpning for de som ikke oppfyller kravene til kvalifikasjoner etter reglene i GOF. § 17 nr. 1 er kun ment å åpne for at en i spesielle tilfeller kan gi godkjenning til personer.

I vurderingen skal det legges vekt på om vedkommende har langvarig og relevant erfaring og eventuell utdanning. Dersom personen driver byggevirksomhet som enkeltmannsforetak omfattes han ikke av denne bestemmelsen. I slike tilfeller er det enkeltforetaket som skal godkjennes.

Kravene til dokumentasjon i kapitlene II og III gjelder tilsvarende her.

Statens bygningstekniske etat har trukket opp følgende retningslinjer for når bestemmelsen kan brukes:

Hvor det er er nødvendig å innhente spesiell faglige kvalifikasjoner hos personer som ikke er registrert som foretak (enmannsforetak). F.eks. kunnskap som ikke er spesielt knyttet til byggesak og som derfor ikke normalt finnes blant godkjente foretak etter pbl. eller kunnskap som er vanskelig å oppdrive.

Markedsmessige forhold kan gjøre at få eller ingen foretak er ledig for tiden. Dette bør ikke hindre

tiltakhaver å realisere prosjektet dersom tilstrekkelig kompetanse kan innhentes ved personlig godkjenning. I slike tilfeller bør en imidlertid kreve samme kvalifikasjoner som for foretak.

Frivillige foreninger (f.eks. idrettsforeninger) ønsker fra tid til annen å bygge klubbhus eller andre lignende tiltak ved «dugnadsarbeide». Her bør foreningen kunne tilknytte seg personer med tilstrekkelig kompetanse til hjelp for oppføring av byggearbeidene dersom de har personer som er i stand til å utføre arbeidene på en tilfredsstillende måte.

Det er ikke adgang til å legge vekt på lokale hensyn i vurderingen når godkjenning etter § 17 nr. 1 skal gis. F.eks. er det ikke adgang til å legge vekt på at lokale foretak eller lokale personer bør gis personlig godkjenning som følge av lokalpolitiske interesser og et ønske om å støtte disse ved bruk av godkjenningsreglene. Derimot vil det være relevant å gi lokal godkjenning dersom det som nevnt lokalt er vanskelig å oppdrive foretak som har tilstrekkelige kvalifikasjoner for vedkommende oppgaver. I slike tilfeller må likevel kravene til kvalifikasjoner være tilstrekkelig for de oppgaver det søkes om.

Kommunen kan stille vilkår dersom dette er nødvendig for å sikre at regelverket blir oppfylt.

2. Personlig godkjenning for arbeid på egen eiendom til eget bruk (selvbygger)

GOF § 17 nr. 2 åpner for personlig godkjenning for den som ønsker å bygge til eget bruk. Vilåårene er for det første at det dreier seg om *bolig- eller fritidsbygning* (helårsbolig, fritidsbolig og garasje, uthus o.l.). Eiendom til annet formål (f.eks. næringseiendom) faller utenfor. Videre må det gjelde byggverk til «selvbyggerens» eget bruk. Dvs. at enebolig omfattes mens tomannsbolig faller utenfor. Tomannsbolig er nemlig ikke fullt ut til eget bruk. Også enebolig med sekundærleilighet (f.eks. en hybelleilighet) og rekkehus faller av samme grunn utenfor.

Forutsetningen er at tiltaket ligger innenfor tiltaksklasse 1. Dersom deler av tiltaket ligger innenfor andre tiltaksklasser vil det likevel kunne gis personlig godkjenning for de tiltak som kommer inn under tiltaksklasse 1. De deler av tiltaket som overstiger dette faller utenfor § 17 nr. 2.

Personlig godkjenning etter § 17 nr. 2 kan gis til alle funksjoner: Ansvarlig søker, ansvarlig prosjekterende, ansvarlig utførende, ansvarlig samordner og ansvarlig kontrollerende. Når det gjelder kontroll-delen bør kommunen vurdere uavhengig kontroll.

Den som søker om personlig godkjenning etter § 17 nr. 2 må sannsynliggjøre ved dokumentasjon at han har tilstrekkelige kvalifikasjoner. Tidligere erfaringer må tillegges vekt. Har vedkommende tidligere f.eks. bistått ved andres «selvbyggerier» eller vært ansatt i foretak som driver tilsvarende virksomhet vil dette veie tungt ved kommunens godkjenning. Også kurs som vedkommende har gjennomgått vil være relevant i vurderingen.

Det stilles ikke etter bestemmelsen noe krav om det skal foreligge særlige tungtveiende grunner. Det er nok at vedkommende har tilstrekkelige kvalifikasjoner.

Kravene i kapitlene II (krav til foretakenes system) og III (krav til utdanning og praksis - faglige ledere) kommer ikke til anvendelse. Forutsetningen er at vedkommende sannsynliggjør at arbeidet vil bli utført i samsvar med plan- og bygningsloven og dens underliggende regelverk. Dette antas å være tilfellet når:

- det foreligger kontrollerte tegninger,
- vedkommende vil følge anerkjente anvisninger for arbeidet (f.eks. følger Byggforskserien fra NBI), og
- vedkommende vil la kontrollen foretas av godkjent kontrollerende.

Kommunen kan stille vilkår for å sikre at regelverket blir fulgt. Vilåårene må selvsagt ha en saklig sammenheng med de hensyn §17 nr.2 skal ivareta, nemlig å åpne for at selvbygger kan bygge sin egen bolig samtidig som det ivaretar plan- og bygningslovens krav.

Det er god grunn til å være forsiktig ved godkjenning av selvbygger i alle rollene som prosjekterende, søker og utførende med mindre sannsynligheten for at regelverket følges er stor, f.eks. gjennom kontroll.

§ 18 Gebyr for lokal godkjenning

Gebyr for lokal godkjenning følger reglene for gebyrfastsettelse i plan- og bygningsloven § 109. Gebyret skal gå til hel eller delvis dekning av kommunens utgifter ved saksbehandlingen. Det er opp til kommunen hvor stor dekning en ønsker. Men § 109 gir ikke hjemmel til å kreve gebyr som overstiger kommunens gjennomsnittlige utgifter ved byggesaksbehandlingen, dvs selvkost.

Gebyr for lokal godkjenning skal ta hensyn til om det foreligger sentral godkjenning. Dette fordi kommunens arbeid med godkjenningen blir enklere når sentral godkjenning som samsvarer med det aktuelle tiltak foreligger.

§ 19 Foretakets opplysningsplikt

Foretak og andre med lokal godkjenning plikter, inntil byggesaken er avsluttet, å melde fra til kommunen dersom de ikke lenger oppfyller forutsetningene for godkjenningen. Dette vil være mest aktuelt hvis faglig leder slutter eller blir sykmeldt over så lang tid at han ikke kan øve innflytelse på prosjektet. En slik melding må sendes kommunen så raskt som mulig.

§ 20 Tilbaketrekking av lokal godkjenning. Advarsel

Kommunen kan trekke tilbake ansvarsretten dersom vedkommende ansvarlige foretak har unnlatt å utføre de oppgaver det har påtatt seg ansvaret for slik de er beskrevet i kontrollplan for prosjektering og utførelse. En har ikke funnet det rimelig at enhver unnlattelse uten videre skal føre til at godkjenningen må tilbaketrekkes. Bestemmelsen setter derfor krav om at foretaket i «vesentlig grad» har unnlatt å utføre sine oppgaver. Videre kan lokal godkjenning trekkes tilbake av kommunen når det unnlates å rette avvik. Godkjenningen kan også trekkes tilbake pga. manglende forutsetninger ved godkjenningen.

Tilbaketrekking må videre sees i sammenheng med lovens øvrige sanksjoner, se pbl. § 116 b. Det må foretas en totalvurdering av overtredelsen før en enkelt sanksjon blir anvendt. Sanksjonen må stå i rimelig forhold til den foreliggende ulovlighet.

Det skal derfor ved vurderingen legges vekt på hvor alvorlig konsekvensen av unnlattelsen er i forhold til den konsekvens en tilbaketrekking vil få. Dette er ikke annet enn det som følger av forvaltningsrettens ulovfestede regler om myndighetsmisbruk. I avgjørelsen bør en ta hensyn til grad av uaktsomhet eller skyld hos aktøren. Relevante momenter vil også være overtredelsens grovhet, og de skadevirkninger de medfører. Likeledes bør en ta hensyn til hvilke fordeler tiltakshaver eller det aktuelle foretak har oppnådd ved det ulovlige.

Ansvarlig søker

Ansvarlig søker vil kunne fratras ansvarsretten hvis foretaket ved gjentakende anledninger leverer søknader med mangler som medfører at kommunen ikke kan ta saken opp til behandling eller når foretakene ikke vil rette opp de feil og mangler ved søknadsdokumentasjonen som kommunen har påvist. Søknaden må da returneres uten at kommunen har fattet vedtak i saken.

Ansvarlig prosjekterende og ansvarlig utførende

Ansvarlig prosjekterende og ansvarlig utførende vil kunne fratras ansvarsretten ved at foretakene unnlater å rette opp feil eller mangler som er påvist ved kontroll eller når vesentlige feil eller mangler påviselig skyldes manglende kvalifikasjoner eller system. Gjentakende feil eller mangler som ikke i seg selv er «vesentlige» kan medføre tilbaketrekking hvis disse skyldes at foretaket mangler vilje eller evne til å hindre at slike feil og mangler oppstår.

Ansvarlig samordner

Ansvarlig samordner vil kunne fratras ansvarsrett dersom foretaket forsettlig eller uaktsomt :

- gir feil eller mangelfulle opplysninger i dokumentasjonen som legges til grunn for brukstillatelse og ferdigattest.
- unnlater å melde vesentlige forhold som strider mot vilkår i tillatelsen eller i byggebestemmelsene.

Ansvarlig kontrollerende

Ansvarlig kontrollerende kan fratras ansvarsrett ved at foretaket forsettlig eller ved uaktsomhet unnlater å kontrollere forhold som det har påtatt seg ansvar for i henhold til godkjent ansvarsrett og kontrollplan eller gitt feil eller mangelfulle opplysninger eller dokumentasjon om foretatt kontroll.

Kommunens reaksjon

Hvis kommunen ved stikkprøver oppdager feil ved prosjektering eller utførelse kan dette være en indikasjon på svikt i kontrollen. Kommunen bør derfor henvende seg til det kontrollansvarlige foretaket for å be om en redegjørelse på hva som ev. har sviktet og hvorfor, samt en beskrivelse av hvilke tiltak som vil bli satt i verk for å hindre gjentagelse. Det kontrollansvarlige foretak skal be ansvarlig prosjekterende / utførende rette opp feilen. Det er viktig å sørge for at kommunikasjonen mellom kommune og prosjekterende/utførende i størst mulig grad går igjennom kontrollansvarlige foretak. Hvis ikke kan en risikere at disse blir satt på «sidelinjen».

Avdekkes «vesentlig svikt» i kontrollen (ingen kontroll, systematisk svikt i kontrollen, gjentagelse av mindre vesentlig svikt når dette påpekt tidligere o.l.), kan kommunen stanse arbeidene for hele eller deler av tiltaket inntil det påtalte forhold er brakt i orden. Kommunen kan i den forbindelse kreve at et annet foretak skal overta som ansvarlig kontrollerende (jf. pbl. § 97 nr. 2).

Varsel om tilbaketrekking

Før vedtak fattes, skal kommunen «påse at saken er så godt opplyst som mulig», se forvaltningsloven § 17. Videre er det også viktig at det berørte foretak får underrettelse om hva som skjer, slik at det har muligheter for å utøve sine rettigheter og gi uttalelse. Før det fattes vedtak om tilbaketrekking må derfor kommunen gi varsel med frist til å uttale seg. Varsel bør gis så raskt som mulig etter at forholdene er oppdaget. Ved stans i arbeidene kan varsel innarbeides i eller sendes samtidig som pålegg om stans av arbeidene. I varselet skal det gis en frist på uttalelse: Hvor lang frist som skal gis vil bero bl.a. på hvor mye saken haster og vanskelighetsgrad, og kan vanligvis settes til 2 uker.

Etter plan- og bygningslovens § 10-1 skal kommunen føre tilsyn med at loven overholdes i kommunen. I dette ligger det også i utgangspunktet en viss plikt til å anvende bestemmelsene når vilkårene for det er tilstede. Det er viktig at sanksjonen brukes slik at systemet fungerer og en oppnår den tilsktede virkning. Kommunen bør være varsom med å trekke tilbake godkjenningen dersom det er usikkert hva foretaket faktisk har påtatt seg ansvaret for, eller det ansvarlige foretak sannsynliggjør at feilen skyldes forhold som foretaket ikke er herre over.

Ved mindre overtredelser vil det være tilstrekkelig å gi foretaket en advarsel. Gjentatte advarsler kan i sin tur gi grunnlag for tilbaketrekking av godkjenning. Slike gjentatte advarsler kan også føre til at foretaket ikke får godkjenning senere. Advarsel skal *alltid* rapporteres til den sentrale godkjenningsordningen.

Kommunen og fylkesmannen har plikt til å rapportere vedtak om tilbaketrekking av lokal godkjenning til sekretariatet for sentrale godkjenningsordningen - Statens bygningstekniske etat. Meldingen bør inneholde begrunnelsen for tilbaketrekkingen. Dette som grunnlag for eventuell vurdering av tilbaketrekking av sentral godkjenning. Særlig kommunene vil sitte med omfattende opplysninger om hvordan foretakene fungerer i forhold til godkjenningskravene. Dette er opplysninger som også vil være av stor betydning for andre kommuner, framtidige tiltakshavere, andre medkontrahenter og ikke minst den sentrale godkjenningsordningen.

Ny godkjenning kan gis dersom foretaket dokumenterer på ny at det oppfyller vilkårene etter denne

forskrift. Det må da sendes inn en ny søknad hvor det legges fram dokumentasjon på hvilke tiltak foretaket har gjennomført for å hindre at tilsvarende situasjoner oppstår.

§ 21 Klage - lokal godkjenning

Vedtak om lokal godkjenning, avslag på søknad om lokal godkjenning og vedtak om tilbaketrekking, er enkeltvedtak som kan påklages av *parter* og andre med rettslig klageinteresse. Kommunale henvendelser og innrapporteringer til den sentrale godkjenningsordningen er ikke å anse som enkeltvedtak og kan således ikke påklages.

Fylkesmannen er klageorgan når det gjelder lokal godkjenning, etter vanlige regler for byggesaksbehandling. Dette kan skje som egen sak eller som del av byggesaken ellers, avhengig av om spørsmålet er skilt ut som egen sak i kommunens behandling. Fylkesmannens vedtak er endelig og kan ikke påklages videre. Klagen stiles til Fylkesmannen men sendes til den kommunen som har truffet vedtaket.

Fylkesmannen skal i sin behandling vurdere både de rent rettslige spørsmål i forbindelse med klagen og de spørsmål som hører inn under forvaltningslovens frie skjønn, se forvaltningsloven § 34. Dersom det er nødvendig, kan det hentes inn nødvendig sakkyndig bistand fra sekretariatet for sentral godkjenning - Statens bygningstekniske etat.

Etter § 21 kan enkeltvedtak påklages av part eller annen med rettslige klageinteresse. Dette følger av Forvaltningslovens § 28.

Hvem som er å anse som part er definert i forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav e, hvor det står at en part er en person som avgjørelsen retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder.

For å ha «rettslig klageinteresse», kreves at en har en viss tilknytning til vedkommende sak. Vedtaket trenger nødvendigvis ikke å ha rettslige konsekvenser for klageren. Det er tilstrekkelig at vedkommandes interesse er av en slik karakter og styrke at det er rimelig å gi ham rettskrav på å få vedtaket overprøvd. Gode grunner taler imidlertid for at klageinteressen vurderes strengt her. Det er forutsatt i Ot.prp. nr.39 (1993-94) s. 103. Klageinteressen må vurderes opp mot temaet for klagesaken, som f.eks. vil være knyttet til om godkjenning er avslått. Klager ut fra for eksempel konkurransemessige hensyn bør undergis særskilt vurdering av om rettslig klageinteresse foreligger, for den eventuelt avvises. Dette gjelder for eksempel firma som ønsker å påklage et vedtak om godkjenning fordi de ønsker å styrke sin posisjon i markedet. Det samme gjelder for organisasjoner som opptre for å fremme sine medlemmers markedsinteresser.

Når det gjelder foretak, vil både foretaket som sådan og den eller de personer som foretakets godkjenning i realiteten baseres på, kunne klage. Også tiltakshaver og bransjeorganisasjoner vil kunne ha klageinteresse.

Kap. VI Sentral godkjenning av foretak

§ 22 Sentral godkjenning

Sentral godkjenning er i første rekke ment å være et hjelpemiddel for kommunene ved at dokumentasjonen forenkles i den enkelte byggesak. Vedtak om sentral godkjenning skal normalt legges til grunn for den lokale godkjenning. Skulle kommunene sitte inne med opplysninger som taler mot å gi foretak godkjenning for ansvarsrett, har kommunen anledning til å foreta en egen vurdering og ev. «overprøve» den sentrale godkjenningen. Kommunen oppfordres i slike tilfeller til å underrette den sentral godkjenningsordningen slik at for foretaket kan revurderes der.

Det er opp til det enkelte foretak om en velger å dokumentere kvalifikasjonskravene ved sentral godkjenning og dermed spare saksbehandling og ressurser i den lokale vurderingen, eller om en vil gjenta prosessen for hvert prosjekt lokalt.

Mens lokal godkjenning innvilges i forbindelse med konkrete tiltak, er den sentrale godkjenningen av generell karakter og gjelder i 24 måneder, jf. GOF § 23. Sentral godkjenning gis kun til juridiske personer, dvs. foretak, organisasjoner og offentlige organer. Forskriften åpner ikke for å gi enkeltpersoner sentral godkjenning. Se merknadene til § 17. Se også kommentarene til § 4.

§ 23 Godkjenningens varighet

Sentral godkjenning gis for 24 måneder og fornyes såfremt foretaket dokumenterer at det fortsatt tilfredsstillende vilkårene for godkjenning. Fornyelse skjer ved at vedkommende foretak melder fra til sekretariatet innen 2 måneder før utløpet av godkjenningsperioden om at det fortsatt oppfyller vilkårene for godkjenning. Dersom søknad om fornyelse av godkjenning ikke er mottatt innen denne fristen, risikerer foretaket ikke å få den fornyet innen utløpsdatoen. Foretaket risikerer også å måtte gjennomføre en helt ny og omstendelig søknadsprosedyre.

Godkjenningsordningen kan ved fornyelsen foreta en ny kvalifikasjonsvurdering basert på tidligere mottatt dokumentasjon, men står fritt til å innhente nye opplysninger hvis dette anses nødvendig ut fra gjeldende dokumentasjonskrav. Endringer i praksis i den sentrale godkjenningsordningen kan medføre at tidligere gitte godkjenninger blir korrigert i forbindelse med fornyelse av godkjenningen.

§ 24 Søknad om sentral godkjenning av foretak for ansvarsrett

Bestemmelsen gir regler for søknadens utforming og innhold. Den sentrale godkjenningsordningen har utdypet dette i Godkjenningskatalogen.

1. Underskrift på søknad

Et foretak kan organiseres på ulike måter. Virksomhet kan i hovedsak drives i form av eneeierforetak (enkeltmannsforetak), ansvarlige selskaper og aksjeselskaper. Uavhengig av hvorledes foretaket har organisert sin virksomhet, oppstår spørsmålet om hvem som ved sin handlemåte kan binde foretaket overfor omverdenen. For ansvarlige selskaper og aksjeselskaper er spørsmålet nærmere regulert i spesiallovgivningen. I tillegg til selskapslovens og aksjelovens fullmaktsregler gjelder de vanlige avtalerettslige fullmaktsregler.

Søknad om sentral godkjenning for ansvarsrett skal sendes sekretariatet for den sentrale godkjenningsordningen. Søknaden skal undertegnes. Skal man i det konkrete tilfelle avgjøre hvem som i et foretak er legitimert til å forplikte foretaket på en slik måte, må man for det første se hen til den selskapsrettslige organisering, dernest om det foreligger fullmakt i kraft av de vanlige avtalerettslige regler.

I ansvarlige selskaper med styre er det i utgangspunktet styret som inngår avtaler på selskapets vegne. Hvis selskapet har daglig leder, er han imidlertid legitimert til å representere selskapet utad i alle saker som faller inn under hans myndighetsområde. Daglig leders myndighetsområde er som utgangspunkt knyttet opp mot den daglige ledelse av selskapet. Det er derfor i praksis vanlig at søknad om sentral godkjenning underskrives av daglig leder. Man kan imidlertid tenke seg at også andre personer har adgang til dette. Generelt kan man vel si at søknad kan undertegnes av person som i kraft av sin stilling eller annen fullmakt er legitimert til å forplikte foretaket.

§ 25 Sentral godkjenning av foretak innen tiltaksområder som behandles etter annen lovgivning

Det er i forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker kapittel II gjort unntak for visse typer tiltak som også behandles etter annen lovgivning (offentlige veianlegg, jernbanetekniske anlegg, vassdragsanlegg, skogbruksveier, hemmelige militære anlegg mm). For disse tiltak kan det likevel være et behov for sentral godkjenning, og § 25 åpner for en tilpasning av kravene i denne forskrift til slike tiltak som nevnt. Den sentrale godkjenningsordningen vil i samråd med de berørte organene utforme egnede vurderingskriterier, faginnstillinger m.v. i tråd med hovedlinjene i forskriften. Dette vil først og fremst være godkjenninger som kan tjene som dokumentasjonshjelp i forhold til vedkommende særlov eller i entreprisesammenheng eller der vedkommende organ samarbeider med kommunale bygningsmyndigheter. Saksbehandling i slike saker fordrer imidlertid et samarbeid med de aktuelle sektormyndigheter for å sikre tilpassing av kvalifikasjonskravene. Bestemmelsen pålegger derfor den sentrale godkjenningsordningen et samarbeid med berørte sektormyndigheter så langt det er nødvendig.

§ 26 Foretakets opplysningsplikt om endringer av betydning for den sentrale godkjenningen

For at godkjenningen skal virke etter sin hensikt, vil det være nødvendig med oppdatering og tilbakemelding. Det er nødvendig at foretaket opplyser om endringer som har betydning for godkjenningen. Dette vil gi det sentrale registeret en oppdatert troverdighet, og innskjerpe bransjens ivaretagelse av egen kompetanse og kvalitetsnivå.

§ 26 pålegger foretak med sentral godkjenning av eget tiltak å melde fra til godkjenningsordningen om endringer som har betydning for godkjenningen. Eksempler på slike endringer er:

- endring i den faglige ledelse. Med endring siktes det her til at den/de personer som er knyttet til foretakets godkjenning og har de påkrevde faglige kvalifikasjoner, ikke lenger er ansatt eller innehar tidligere funksjoner i foretaket.
- antallet av slikt personell er redusert i forhold til foretakets oppdragsportefølje slik at arbeider av betydning for oppfyllelse av myndighetskrav ikke står under reell faglig ledelse.

Dersom en nyansatt har overtatt funksjonen og mister de samme kvalifikasjonene som angitt i de enkelte krav, er det ikke nødvendig med melding til godkjenningsordningen før ved fornyelse av godkjenningen.

Permanente endringer i foretakets ledelse, vesentlig omorganisering av foretaket, avvikling eller konkursbehandling er foretaket pliktig til å melde så raskt som mulig.

§ 27 Tilbaketrekking av sentral godkjenning

Sentral godkjenning kan trekkes tilbake ved overtredelse av plan- og bygningsloven og dens underliggende regelverk. Det er ikke rimelig at enhver overtredelse uten videre skal medføre at godkjenningen trekkes tilbake. Forskriften krever at overtredelsen har vært vesentlig.

Tilbaketrekking på grunn av et enkeltstående feiltrinn kan virke urimelig særlig for større foretak med

mange prosjekter gående samtidig. En antar derfor at tilbaketrekking først vil kunne iverksettes ved grove eller gjentatt vesentlige overtredelser. Hensynet bak en slik tolking av vesentlighetskravet er den drastiske virkning tilbaketrekking får for det enkelte foretak. Tilbaketrekking sentralt vil kunne føre til at foretaket heller ikke får lokal godkjenning.

Sentral godkjenning kan også trekkes tilbake dersom vedkommende foretak ikke lenger tilfredsstiller kravene til godkjenning. Dette vil være tilfelle dersom ikke gebyr betales eller dersom foretaket ikke lenger innehar en kompetent faglig ledelse.

Vedtak om tilbaketrekking kan være tidsfastsatt eller gjelde inntil foretaket ved ny søknad kan dokumentere at forholdet er rettet og vilkårene for godkjenning for øvrig er til stede.

Før vedtak om tilbaketrekking treffes, skal foretaket gis varsel med frist til å uttale seg.

Godkjenningen faller automatisk bort dersom gebyr ikke er innbetalt i rett tid eller det ikke søkes om fornyelse.

Se også merknader til § 20.

§ 28 Register over foretak med sentral godkjenning

Registeret, som skal inneholde opplysninger om organisasjonsnummer, godkjenningsområde og godkjenningens varighet, er offentlig og vil skape god oversikt over godkjente foretak.

Registeret vil periodisk bli utgitt i bokform. Registeret er lagt ut på Internett for å lette tilgangen for brukerne. Adressen er: <http://www.bebygg.no/>

For at systemet skal fungere effektivt, kan det være en fordel om de kommunale bygningsmyndigheter og fylkesmenn har tilgang til Internett slik at de til enhver tid er oppdatert ved behandling av søknader om lokal godkjenning. Det påhviler imidlertid de enkelte aktører å legge fram godkjenningsbevis i den enkelte byggesak.

§ 29 Gebyr for sentral godkjenning

Gebyrene fastsettes av Kommunal- og regionaldepartementet.

Det vil belastes gebyr for:

- Saksbehandling ved søknad om godkjenning for ansvarsrett. Det vil også være tillegg for hver faglige leder (utover den første) som godkjenningen er basert på.
- Årlig gebyr for å stå oppført i det sentrale registeret. Gebyret skal også betales for det første året.

Inntil videre vil eget gebyr for fornyelse ikke bli krevet idet dette er inkludert i årsavgiften.

§ 30 Klage - sentral godkjenning

Vedtak truffet av Godkjenningnemnda eller dennes sekretariat, kan påklages til Klagenemnda for sentral godkjenning av parter og andre med rettslig klageinteresse. Se for øvrig merknader til § 21 om klageretten ved lokal godkjenning.

Kap. VII Ikraftsetting og overgangsordninger

§ 31 Ikrafttredden

Den sentrale godkjenningsordningen trådte i kraft 1. april 1997, mens resten av godkjenningsforskriften trådte i kraft 1. juli 1997.

§ 32 Overgangsbestemmelser

Overgangsreglene gjelder kun lokal godkjenning.

I en overgangsperiode fram til 31.12.2000 kan foretakene gjennom egenerklæring dokumentere at forskriftskrav til styringssystem er oppfylt. Likeledes kan de ved egenerklæring godtgjøre at faglige ledere oppfyller forskriftens krav til utdanning og praksis. Dette innebærer en forenkling sammenlignet med de dokumentasjonskrav forskriften opererer med.

Norsk Byggtjenestes Forlag
ISBN 82-7258-257-0

